

UNIVERZA VLJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Staša Gomboc

ŽENSKA V INDIJSKEM SISTEMU KAST

Diplomsko delo

Ljubljana 2004

UNIVERZA VLJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Staša Gomboc

Mentorica: Doc. dr. Karmen Šterk
Somentor: Doc. dr. Aleš Črnič

ŽENSKA V INDIJSKEM SISTEMU KAST

Diplomsko delo

Ljubljana 2004

SHIVAYA PARAMESHWARAYA
CHANDRA SHEKARAYA NAMA OM
BHAVAYA GUNA SAMBHAVAYA
SHIVA TANDAVAYA NAMA OM

POSVETILO

Diplomo posvečam vsem tistim, ki so obupani in ne vidijo izhoda. Za vsakega izmed vas si želim, da bi vas pot kdaj pripeljala v Indijo in da bi našli mir. Mir, ki je v Indiji našel mene.

Za vse tiste, ki si želite pa si ne upate, močno upam, da boste zbrali pogum in sledili klicu.

Besede v diplomi niso pomembne, upam, da boste ob branju začutili energijo Indije

PRED UVODOM

Življenje me je pripeljalo do te stopnje, ko ne verjamem več v napisano, ne verjamem več v razumsko analiziranje kultur in religij. Učim se vsak dan kjerkoli že sem pa ne iz knjig, temveč iz življenja. Moja diploma je odraz zahodnjaške racionalnosti, ki zahteva zgolj objektivnost brez vpletanja čustev. Ni mi težko pa vendarle vem, da sem s tem končala. Še zadnje opravilo, potem pa se lahko popolnoma prepustim srcu.

KAZALO

1. UVOD	1
2. KONCEPTUALNI OKVIR.....	3
3. RAZLIČNI PRISTOPI PREUČEVANJA.....	6
4. ZGODOVINSKI OKVIR.....	9
4. 1. Analiza indijskega nacionalnega gibanja v povezavi z vlogo ženske.....	10
4. 2. Konstrukcija indijske ženske.....	11
5. INDIJA V DEVETNAJSTEM STOLETJU.....	12
5. 1. Reforme.....	12
5. 2. Ženska vprašanja v kolonialni Indiji.....	13
5. 3. Spreminjanje življenja žensk.....	15
5. 4. Moški reformatorji.....	15
5.5. Nova ženska poznega devetnajstega stoletja.....	17
5. 6. Izobraževanje.....	18
6. DVAJSETO STOLETJE.....	22
6. 1. Reforma otroške poroke.....	25
6. 2. Gibanje za ženske pravice.....	26
6. 3. Ženske v nacionalnem gibanju.....	30
7. OTROŠTVO	38
8. IZOBRAŽEVANJE.....	39
9. POROKA.....	41

9. 1. Razvoj poroke.....	41
9. 2. Oblike poročanja.....	42
9. 3. Poročna starost deklet.....	45
9. 4. Vloga ženske pri odločitvi za poroko.....	48
9. 5. Dota.....	48
9. 6. Koncept pravil pri poročanju.....	49
9. 6. 1. Gotra.....	49
9. 6. 2. Sapinda.....	50
9. 7. Medkastno poročanje.....	50
9. 8. Izbira partnerjev.....	51
9. 9. Poročna ceremonija.....	52
10. LOČITEV.....	53
11. ŽIVLJENJE PO POROKI.....	55
11. 1. Materinstvo.....	56
12. POLOŽAJ VDOVE.....	57
12. 1. Sati.....	57
12. 2. Niyoga.....	59
12. 3. Striženje las.....	59
13. ZAŽIGANJE NEVEST.....	60
14. SPLOŠNI ODNOS DO ŽENSK-NAMESTO ZAKLJUČKA.....	61
15. VIRI IN LITERATURA.....	65
16. PO ZAKLJUČKU.....	68
17. ZAHVALA.....	69

18. PRILOGE.....	70
Priloga A: Transkript pogovora z Ganešom.....	70
Priloga B: Slika Šivašakti.....	82
Priloga C: Slika poročne ceremonije.....	83
Priloga D: Slika poročne ceremonije.....	84

1. UVOD

Eden najboljših načinov za preučevanje civilizacij, občudovanje njenih dosežkov in spoznavanje njenih omejitev, je preučevanje položaja in zgodovinske pozicije žensk v njej.

V največji meri civilizacija odraža družbeno sposobnost nadzorovanja najmočnejših in najsebičnejših impulzov človeške narave. Že v zametkih civilizacij so bile ženske postavljene v položaj totalne odvisnosti od moških in stopnja prostovoljne modifikacije odvisnosti žensk od moških skozi razvoj civilizacij, služi kot test pravice in "fair playa" razvitega v družbi.

Poročni zakoni in navade nam služijo kot kazalci za spoznavanje ali je moški smatral žensko zgolj kot ponujeno blago na tržnici ali vojno nagrado ali pa je v njej videl cenjenega partnerja, nujno potrebnega za zadovoljstvo in uspeh v družinskem življenju

Stopnja svobode dana ženskam v možnosti izobraževanja in uveljavljanja v javnem življenju omogoča videnje narave administracije v družbi in kako dobro je družba dojela, da prav tako kot moški tudi ženske prispevajo k razvoju družbe.

Pravila seksualne moralnosti predstavljajo vpogled v etični ton družbe; kako globoko so bili moški pripravljeni obsoditi same sebe po standardih, ki so jih določili za ženske.

Zmožnost sočustvovanja v družbi je lahko dobro testirana skozi odnos do vdove.

V kulturi Indije ima velik vpliv na te kazalce sama religija-hinduizem. Čeprav je v demokratičnem sistemu vera strogo ločena od države, v Indiji religija prežema celotno življenje Indijcev, od rojstva do smrti.

Hipoteza, ki jo bom v diplomski nalogi preverjala je, da so indijske hindujke v podrejenem položaju v primerjavi z moškimi.

To se odraža tako v javni kot v privatni sferi. V javnem prostoru jim je onemogočen dostop do šolanja in izražanja svojega mnenja, v domačem okolju pa morajo upoštevati vse želje moža.

Kazalci, ki jih bom uporabila za preverjanje moje hipoteze so naslednji: zgodovinsko dogajanje v Indiji, razvoj izobraževanja, sistem porok, dote in vdovstvo, vključenost žensk v nacionalnem gibanju.

Kazalcev odnosa do žensk v določeni civilizaciji je mnogo več, vendar v diplomskem delu ni mogoče predstaviti vseh. Po mojem mnenju kazalci, ki sem jih izbrala zadostujejo za grobo ponazoritev odnosa do žensk, za obširnejšo analizo pa bo potrebno mnogo več časa in materiala.

Največ informacij o sami temi sem zbrala med šestmesečnim potovanjem po Indiji leta 2002. Večina literature je indijskega izvora, ker v Sloveniji na to temo gradiva ni veliko.

V diplomu so vključeni odlomki iz intervjuva z indijskim duhovnikom in zapiski iz dnevnika.

2. KONCEPTUALNI OKVIR

Hinduizem je ena izmed največjih religij na svetu. Največ hindujcev je v Indiji, saj tam predstavljajo kar devetinsedemdeset odstotkov indijske populacije.

Predniki hindujcev so bili Arijci. Njihov jezik je bil sanskrt, svojo religijo pa so imenovali >> ...Manava dharma ali religija človeka, kar pomeni, da religija ni bila ekskluzivna za Arijce, temveč utemeljena za vse ljudi .<< (Bhaskarananda 1998: 2)

Hinduizem nima utemeljitelja. Svetniki, ki so skripte odkrili so se zavedali, da so te resnice obstajale že pred njimi in so prišle od Boga. Odsotnost utemeljitelja daje hinduizmu določeno prednost, možno reinterpretacijo tekstov in razvoj v skladu z razvojem družbe. Štirje cilji vsakega hindujca so *kama* (zadovoljevanje čutnih užitkov), *artha* (pridobivanje svetovnih lastnin ali denarja), *dharma* (upoštevanje verskih dolžnosti), *mokša* (osvoboditev dosežena z realizacijo boga).

Hinduizem nima središčne svete knjige, temveč so to Vede (v sanskrtu pomeni beseda vede znanje) ali svete resnice. Vrsto let se je izročilo svetih resnic prenašalo oralno, zato jih nekateri imenujejo tudi Šruti (poslušanje).

Vede so nastajale v obdobju predklasičnega hinduizma, med leti tisoč petsto in petsto pred našim štetjem. Svete resnice je izbral in uredil Krishna Dvaipayana ter jih izdal v knjigi, ki jo je poimenoval Vede.

Znotraj njih najdemo štiri najpomembnejše stavke, ki jih hindujci imenujejo *mahavakyas*: *Ahambrahmasmi* - Jaz sem Brahman (Bog), *Tat tvam asi* -Ti si To (Bog), *Ayam atma Brahma* - Ta notranji jaz je Brahman, *Prajnanam Brahma* - Vrhovno znanje je Brahman . (Bhaskarananda 1998)

Najstarejša izmed Ved je Rig veda (1300-1000 p.n.št.). V njej najdemo mite o kreacijah. Sledijo ji Yajur veda, Sama veda in Atarva veda.

V obdobju klasičnega hinduizma, okoli leta petsto pred našim štetjem sta nastala epa Mahabharata in Ramajana, v katerih najdemo popise bitk, mite in legende. Takrat je nastal tudi Manujev zakonik, v katerem je opredeljen zakonik verskih dolžnosti in pravic. Hinduizem je družbeno utemeljen s kastnim sistemom.

Indo-Arijci so bili razdeljeni na štiri *kaste* oz. družbene kategorije. Razdelitev naj bi bila prvotno utemeljena na podedovanih sposobnostih ali potencialih posameznika.

>> Prvotno je imel kastni sistem kvalitativne temelje in vse kaste so bile enakopravne. << (Bhaskarananda 1998: 23). Oseba, ki je posedovala naravne kvalitete kot so resnicoljubnost, sočutje, čistost misli, nenasilje in nesebičnost, je pripadala kasti brahmanov . Oseba s takimi lastnostmi je bila primerna za učitelja in spiritualnega voditelja. Tako je oseba, ki je posedovala vojaške sposobnosti, pripadala kasti kšatrij (vojaki, kralji). Vajša je bila kasta trgovcev, ostali pa so pripadali šudram (rokodelci, kmeti). Vsi Arijci niso pripadali določeni kasti, kot primer naj tu omenimo sanjasine¹, ti so bili onstran kastnega sistema. Kljub temu, da niso pripadali nobeni kasti, so bili spoštovani v družbi.

Ljudje, ki kastnih pravil niso upoštevali, so bili iz kastnega sistema izločeni in v družbi so imeli nižji status.

Enakopravnost kast je počasi izginjala. Sčasoma so jih ljudje, ki so hlastali po moči in bili samoorientirani, določili za dedne. Svojim kastam so dali večji pomen in rezultat je bila degeneriranost kast. Kategorije so postale neprehodne. Versko se je kastni sistem legitimiral s sociogonskim mitom².

Dolžnost vsakega hindujca je čaščenje svojega Boga. Tako v vsaki hiši najdemo oltar s podobo božanstva, za katerega se dnevno opravljajo darovanja in molitve. Molitve potekajo v obliki recitiranja *manter*, božanskih obrazcev, ki naj bi imele posebno moč, ki vernike poveže z Bogom.

Hindujci verjamejo v *reinkarnacijo*. Ta izhaja iz dualističnega pojmovanja človeka, sestavljata ga telo in duša, sam pojem pa predstavlja ponovno utelešenje duše, ki se preseli iz telesa ene vrste v telo druge. Krog rojstev in smrti imenujejo *samsara*, izhod iz tega kroga pa *mokša*. Ta je cilj vsakega Hindujca, saj pomeni združitev z Bogom. Vse molitve so tako usmerjene v boljše naslednje življenje oz. rojstvo v višjo kasto, kasneje pa v dosego mokše.

Smer reinkarnacije je odvisna od *karme*, ki je koncept vzročno posledične retribucije.

¹ Ljudje, ki se odrečejo celotnemu materialnem svetu in posvetijo svoje življenje Bogu. Sanjasini so spoštovani s strani drugih ljudi, saj naj bi bili duhovno na zelo visoki ravni. To simbolizira tudi njihova oranžna barva oblačil

² Kaste naj bi nastale iz prvotnega človeka Pradžapati. Bogovi so ga žrtvovali in ga razkosali. Iz ust so nastali brahmani, iz rok kšatrije, iz bokov vajše in iz nog šudre. Kasneje se pojavi še peta kasta - izven kasta, ki se imenuje parije.

V hinduizmu obstajajo trije vrhovni bogovi-trimurti : *Šiva*, *Višnu* in *Brahma*, vendar se v praksi časti nešteto njihovih manifestacij. Vsi moški bogovi imajo svoje ženske dopolnitve-*Šakti*.

Sama hindujska tradicija zagotavlja, tudi na konceptualnem nivoju, prepletanje moških in ženskih principov kot enakopravnih partnerjev v univerzumu. Prikaz tega najdemo v formi Ardhanaareeswara. Ta je osnovana s fuzijo Šive in Parvati v enem telesu, vsak izmed njiju zaseda polovico telesa, kar simbolizira, da sta eden brez drugega nepopolna. (Glej prilogo B str. 82) V hinduizmu je vsa moč-*Šakti*, ženska. Moški je predstavljen kot agent ženske. Kot zanimivost naj povem, da je v hinduizmu sonce ženskega in luna moškega spola. Luna se rodi iz sonca, umre v Sonce in se ponovno iz njega rodi vsak mesec.

3. RAZLIČNI PRISTOPI PREUČEVANJA

Na zahodu so znani trije različni pristopi k zgodovini žensk. Najstarejši - *dodajanje k zgodovini (additive history)*- ponovni pregled virov, naj bi omogočil odkriti prispevek in vlogo žensk. Spolna zgodovina³ bazira na feministični perspektivi; historografijo je treba ponovno analizirati. V spolnih razlikah vidi ključ analiz družbenih razmerij. Tretji pristop-zgodovina, ki prispeva (*contributory history*), v ospredje postavlja ženske agencije medtem, ko ugotavlja kako je patriarhat vplival na ženske akcije. (Forbes 2000). Pisanje kolonialistične zgodovine žensk je vedno velik izziv. V primeru Indije so Angleži predstavljeni kot angeli, ki so indijsko žensko rešili pred njeno kulturo in družbo. Problem takega raziskovanja je kontekst. Večina raziskav ne upošteva širšega konteksta, zato niso znanstveno zadovoljive.

V začetku osemdesetih se je v Indiji pojavila subalternna šola, nova zgodovinska šola, ki obravnava zgodovino z vidika neelitnih kolonialističnih subjektov. V poskušanju dokazovanja hegemonije so se ti znanstveniki osredotočili na zgodbe zatiranih ljudi. Med najbolj znanimi predstavniki je Gayatri Spivak, ki v svojem članku Ali lahko subalteren govori? (Can subaltern speak?) opozarja na problem pisanja kolonialne zgodovine žensk: >> ...kot predmet kolonialne historografije in subjekt upora, ideološka konstrukcija spolov predstavlja moškega kot dominantnega. Če torej v kontekstu kolonialistične produkcije subalteren nima zgodovine in ne more govoriti, je ženska kot subalteren, še bolj zasenčena.<< (Spivak 1988: 287)

3. 1 Indijska ženska kot subalteren

Subalteren⁴ je pojem, ki ga je izdelal Antonio Gramsci. Nanaša se na tiste skupine v družbi, ki so subjekt hegemonije vladajočih razredov. Subalterni razredi⁵ lahko

³ Spolna zgodovina je ne najboljši prevod angleške besede genderized history (op.a.)

⁴ Slovenski prevod za pojem subaltern je subalteren, nižjega ranga (op. a.)

⁵ Gramsci je v v svojem delu Zapiski italijanske zgodovine (Notes on italian history) podal načrt preučevanja zgodovine subalternih razredov, ki vključuje: (1) njihovo objektivno formacijo, (2) njihovo pasivno ali aktivno povezanost z dominantnimi političnimi formacijami, (3) nastanek novih strank in dominantnih formacij, (4) skupine, ki so jih ustanovili subalterni razredi, da bi dosegli svoje cilje, (5) nove formacije znotraj stare mreže, ki sprejemajo avtonomijo subalternih razredov, (6) druge točke, ki se nanašajo na procese izmenjave in politične stranke. (Gramsci 1934: 5)

vključujejo kmete, delavce in druge skupine, ki jim je onemogočen dostop do hegemonične moči.

Gramsci je trdil, da imajo subalterni razredi v primerjavi z elito, manj dostopa do sredstev s katerimi bi nadzorovali lastne reprezentacije, prav tako pa imajo manj dostopa do kulturnih in socialnih institucij.

Kasneje so pojem posvojili zgodovinarji, ki so v svojih post-kolonialističnih raziskavah želeli predstaviti sistematično študijo subalternih tem v Južni Aziji.

Pojem se tu pojavi kot generično ime za generalni doprinos subordinacije v južnoazijski družbi. Večinoma je to izraženo s pojmi kot so razred, kasta, starost, spol. (Guha 1982)

Namen subalternih študij (skupino je ustanovila Ranajit Guha, prvotni člani pa so bili Shahid Amin, David Arnold, Partha Chatterje, David Hardiman in Gyan Pandey) je bil odkritje, da je subordinacija lahko razumljena samo v binarnem razmerju z elito in tako obravnavanje subalternega kot objektivni delež vloge elite in kritika elitističnih interpretacij te vloge.

Subalternisti so trdili, da je razvoj narodne zavesti ekskluzivno elitni dosežek.

V zgodovinskih delih tako ni bilo mogoče zaslediti prispevka ljudi neodvisno od ljudi, pojavlja se manko historografije politike ljudi.

V že zgoraj omenjenemu članku Spivakove zasledimo kritiko Gramscijeve zahteve po avtonomiji subalternega razreda. Ne glede na razlike med subalternimi razredi je bistvo eno samo; subalterni razred je skupina, ki se razlikuje od elite.

Spivakova analizira položaj Indijk skozi študijo primera in konča s trditvijo, da subalteren ne more govoriti.

To je včasih pomenilo, da ni poti po kateri bi lahko marginalne skupine izrazile svoje nestrinjanje z elito. Spivakova trdi drugače; pomembnejši, kot možnost subalternega subjekta, da se izreče v političnem diskurzu, je koncept neproblematično izgrajene subalterne identitete. Noben upor s strani subalternih osebkov se ne zgodi neodvisno od elite, ki določa jezik in konceptualne kategorije, v okviru katerih se subalterni osebki izražajo. (Spivak 1987)

Spivakova še posebej nasprotuje ideji subalternih študij o iskanju možnosti, da bi poprej prezrt subalteren lahko končno spregovoril. S tem naj bi končno prišli do pravega vedenja o subalternem in njegovi zavesti.

Ideja o subalternem kot kolektivnem posamezniku, tipičnemu subjektu, ki se zaveda samega sebe, je omogočila razlikovanje med subalternim in predstavi o njem s strani imperialistov in tako opozorila na prazen prostor, ki vlada med tema dvema idejama. Subalterne študije osemdesetih let so to naredile, vendar z zatiranjem heterogenosti subalternega. Določile so značilnosti subalternega, s tem pa zapadle na metafizični prostor iz katerega jih poskuša rešiti Spivakova.

4. ZGODOVINSKI OKVIR

Prvi zgodovinski zapisi o Indijkah izvirajo iz devetnajstega stoletja in so rezultat kolonialistične izkušnje.

Prihod Evropejcev na ozemlje Indije je indijskim ženskam predstavil nove ideje o vlogi in možnostih ženske. Te ideje so posvojili razsvetljeni Indijci.

Indija naj bi bila tako na poti v modernost po dolgem obdobju stagnacije in zavračanja. Rešitev je bila prikazana v evropskem sistemu vrednot, vladanja in tehnologije.

Tu je treba dodati, da je to tipična posledica evropske zgodovine, ki čas vidi kot linearno gibanje namenjeno k specifičnemu cilju.

Veliko je razlik med indijskimi teksti in napisano kolonialistično zgodovino, a vendarle najdemo skupno točko. To je tako imenovano verovanje v edinstveno naravo ženske.

V indijskih tekstih je ženska predstavljena kot predana in požrtvovalna, čeprav včasih bojevita in uporniška. V nasprotju z moškimi, ki jih različni indijski teksti opredeljujejo glede na kasto, razred, starost in vero, so pri ženskah te razlike zabrisale njihove biološke karakteristike in vloge, ki naj bi jim bile usojene. (Forbes 2000)

Leto 1975 je Organizacija Združenih Narodov proglasila za mednarodno leto ženske. V Indiji se je na to odzvala peščica znanstvenikov, ki se je z vprašanjem žensk ukvarjala že poprej. Kmalu je bilo očitno, da je to leto zaznamovalo začetek ženske revolucije. Besede Gerde Lerner, pionirke na področju ženske zgodovine: >> Ženske imajo zgodovino, ženske so del zgodovine << (Forbes 2000: 2), so postale manifest. Pojavilo se je novo razmišljanje o spolu. Namesto sprejemanja ženske identitete kot naravne, so znanstveniki začeli tretirati žensko vlogo kot družbeni konstrukt.

4.1. Analiza indijskega nacionalnega gibanja v povezavi z vlogo ženske

Partha Chatterjee v svoji delih analizira Indijsko nacionalno gibanje (Indian national movement). To gibanje je kot temelj zagovarjalo razdelitev socialnega prostora na zunanjega (bahir) in notranjega (ghar) oziroma na dom in svet, s tem pa identifikacijo družbenih vlog.

Razdelitev naj ne bi bila samo resolucija ženskega vprašanja, temveč tudi rešitev, ki bi prispevala k akomodaciji zahodnih diskusij materialnega napredka, medtem, ko bi se ohranjalo bistvo indijanizma na področju doma, kjer bi bila superiorna indijska spiritualnost obvarovana s strani žensk. Služi nam lahko kot dokaz, da kljub velikemu vplivu Zahoda s svojo superiorno materialno kulturo, le ta ni uspel poseči v bistvo identitete spiritualnega Vzhoda. (Chatterjee 1989)

Problem indijskega nacionalizma je bil v želji doseči materialni razvoj s pomočjo zahodnjaških tehnik, medtem, ko naj bi bistvene stvari Indije ostale nedotaknjene in s tem postavile Indijo daleč od kolonizatorjev. (Sangari & Vaid 1989)

Nacionalizem je povezoval politično neodvisnost s tako rekoč vsakim vidikom materialnega in spiritualnega življenja ljudi, zato je morala biti sfera doma obvarovana pred zahodnjaškimi vplivi. Vloga ženske je bila skrb za nedotaknjenost doma s strani tujcev.

Ženska naj bi bila tako vizualni, kulturni simbol ohranjanja spiritualnega bistva Indije.

Zahodnjakom ni dovoljeno poseganje v notranje svetišče (inner sanctum)⁶, ki ga predstavlja ženska.

Indijsko nacionalno gibanje je naredilo prostor za novo žensko. Še vedno je bil tu patriarhat, ki pa je bila drugačen od tradicionalnega. Ženskam je bilo omogočeno izobraževanje, vendar samo do te mere, da je bila ženska družbeno sprejeta znotraj modernih družbenih krogov ter boljša gospodinja in mati. V primeru srednjega družbenega razreda, ko je bila ženska primorana sodelovati v družbeni sferi, jo je njena spiritualna ženstvenost obvarovala pred zlimi duhovi okolice. Ženska je bila postavljena na piedestal in čaščena kot boginja, ta imidž pa je služil kot zbris njene seksualnosti izven doma. (Chatterjee 1989)

⁶ Inner sanctum se imenuje tudi notranji oltar, najbolj sveti del hindujskega templja. Vstop je mnogokrat dovoljen izključno hindujcem, prepovedan pa je tudi vsem ženskam v času menstruacije.

Sumit Sarkar v svojem članku opozarja, da je bila skrb za žensko s strani indijskega nacionalnega gibanja zgolj strategija preživetja. Indijske moške ne moti, če se žena oblači v zahodnjaške obleke, študira ali hodi v službo, vse dokler notranje svetišče ostaja nedotaknjeno. Z drugimi besedami rečeno, ženska ne sme dopustiti, da zahodnjaška ideja kot je feminizem, postane del privatne sfere.

Vesternizacija je popolnoma prežela indijske ideje, tako v praksi deluje, da te kot samostojne ne obstajajo več..

Vseeno ne gre zanemariti dejstva, da ne glede na etiketo, ki jo določen pojem dobi, v praksi pojem še vedno obstaja; tako tudi indijsko izročilo še vedno ostaja ponotranjeno v indijski družbi. Največkrat se to izrazi na nezavednem interpersonalnem nivoju v obliki čustev.

Ni važno, kaj teorija uporablja kot dokaz, da nimamo izbire, naj je to religiozni fatalizem ali specifična branja, se v praksi to poistoveti z neprestanim ponavljanjem, da smo nemočni in nesposobni najti interpersonalno validacijo za naše občutke in nezadovoljstvo. To vodi v verovanje, da v resnici ni ničesar kar bi narekovalo določeno obnašanje. Ljudje to ponotranijo kot nekaj naravno danega. Odpor se manifestira na interpersonalnem nivoju in ko v resnici nastane možnost izraza nezadovoljstva, je ta blokirana s strani različnih oblik teoretiziranja (ideologija, vera). Upor postane tako nemogoč (Barthes 1988).

4. 2. Konstrukcija indijske ženske

Imidž ženske ostaja pomemben aspekt konstrukcije navidezne "nacionalne kulture". Indija ni izjema. Indijska ženska je konstrukt imidža zgodovinske Hindu-Arijske ženske, ki naj bi prenašala izročilo resnične indijske kulture prihodnjim generacijam.

Ženska je metafora za neomadeževanost in neoskrunjenost starodavnega duha, ki je Indija (Bhattacharjee 1992).

Konstrukcija določenega tipa indijske ženske je bila izdelana v devetnajstem stoletju, ko je bila v ospredju težnja po ponovnem odkritju indijske tradicije. V tem času je bila osredotočenost zgolj na višje razrede družbe, kjer je bila ideal Arijska ženska. Obdobje je zaznamovala ideja o preteklosti kot zgolj kreaciji sedanosti in ta je poveljevala kateri elementi življenja bodo obravnavani v analizah in kateri ne (Chakravarti 1989). S tem so

bile določene problematike izločene iz analiz, življenje pa je bilo nadzorovano s pomočjo ideologije.

Ne smemo pozabiti, da so na konstrukcijo močno vplivali tudi sveti teksti.

Misli hindujskih imigrantov na internetu:

Hindujska ženska in mati je ta, ki je ohranila navade in tradicijo, ki smo jih prinesli iz Indije pred več kot stotimi leti. Najbolj sveti vlogi ženske, mati in žena, ne bo nikoli zamenjala tako imenovana na novo najdeno lastno identiteto (Rai 1995).

Kovencionalna znanost kreditira Mahatmo Ghandija za začetek udeleževanja žensk v javni sferi, nekateri trdijo, da so bile ženske tam že prej. Ne glede na to pa je dejstvo, da je Ghandi zagotovil očetom in možem, da se te politično aktivne ženske ne bodo uprle lastni družini (Forbes 2000).

5. INDIJA V DEVETNAJSTEM STOLETJU

5.1. Reforme

Rammohun Roy (1772-1833) je eden najbolj znanih reformatorjev ženskega statusa devetnajstega stoletja v Indiji. Zgodovinarji so ga poimenovali prvak ženskih pravic (champion of women's rights).

Po očetovi smrti se je Rammon prepiral z materjo in v jezi zapustil hišo. Vez se je skrhalo še bolj, ko je njegova mati izzvala nečaka naj se bojuje za dedovanje. Spor se je končal na sodišču, kjer se je Rammohun obrnil proti materi. Kljub občudovanju matere v njeni neodvisnosti jo je bil pripravljen javno ponižati. Žal ni zapisa o materinih besedah (Forbes 2000).

Rassundari Devi, rojena leta 1809, je napisala zgodbo o svojem življenju, ki je izšla leta 1876. V zgodbi opisuje kako jo je njena lastna želja po pismenosti prignala do tega, da je izmaknila papir in svinčnik svojemu sinu in se sama naučila pisati.

Tu je treba opozoriti na problem verodostojnosti podatkov. Večina informacij o ženskah devetnajstega stoletja so zgolj spomini napisani kasneje ali poročila drugih ljudi.

Devetnajsto stoletje je bil čas socialnih reform, zato v poročilih največkrat zasledimo vprašanje satija⁷, otroške poroke in prepovedi izobraževanja. Te teme nas pustijo

⁷ Zažiganje vdov

neinformirane o ženskem delu in zaposlitvah, čustvenemu življenju, vrednotah, fizičnem in psihičnem zdravju. Kot pravi Lata Mani: >>debate o socialnih reformah predstavljajo ženske kot žrtve ali herojke, s tem pa zanikajo njihovo kompleksno osebnost.<< (Forbes 2000: 12)

5. 2. Ženska vprašanja v kolonialni Indiji

V devetnajstem stoletju ni bilo vprašanja kaj ženske hočejo, temveč kako jih modernizirati. S tem so se ukvarjali Angleži v svoji misiji civiliziranja, saj so zavračali tako indijsko kulturo kot religijo in družbo v odnosu do žensk. Angleži niso bili prvi, ki so posegli v indijsko kulturo. Že stoletja poprej so se v Indijo iz severozahoda naselili muslimani, ki so s seboj prinesli novo religijo in nov način organiziranja razmerij moči (Forbes 2000). Kljub muslimanom, so bili Angleži prvi, ki so resneje vplivali na življenje ljudi. Indijska družba je bila decentralizirana, država se ni ukvarjala s socialnim redom, >>...Angleži pa so predstavili nova razmerja, ki so bila precizna, znanstvena, tehnična, instrumentalna, resnična in poleg vsega tudi dobrodelna za vsakogar, ki se je z njimi srečal.<< (Kaviraj 1994: 31)

Devetnajsto stoletje je bilo v Evropi čas političnih, socialnih in znanstvenih dosežkov. Pogovori, katerih tema je bila kako najbolje voditi kolonizirane osebe, so Angleže vodili do diskusij o idealnem razmerju med žensko in moškim.

Mill tako v svojem delu Zgodovina britanske Indije prihaja do zaključka, da je položaj ženske, indikator družbenega napredka. Z vse večjim družbenim napredkom se bo položaj šibkejšega spola postopoma izenačil z moškim spolom (Mill 1826).

E. Storrow, angleški misijonar v Indiji od leta 1848, je označil indijsko nepovezanost kot rezultat nizkega statusa žensk (Forbes 2000)

Med angleškimi kolonizatorji je bilo veliko predstavnikov socialnega darvinizma. Ti so razvili rang religij in kultur, v katerem je Indija zasedala nižje mesto kot evropske kulture. Edino upanje za Indijo je bilo tako zgled evropske kulture.

Indijci so na to odgovorili z vpeljavo evropskih idej v svojo kulturo, tako, da je bila kultura še vedno izvirna in ne zgolj kopija angleške.

Vsi indijski intelektualci se niso strinjali z modifikacijo spolnih razmerij. Slavili so svoj edinstveni odnos do žensk in v primerjavah s položajem žensk v Evropi, ugotavljali, da ženske v obeh kulturah zasegajo približno enak položaj. (Raychaudhuri 1988)

Krog intelektualcev, ki se je strinjal z mankom v odnosu do žensk v indijski kulturi, je kot prvi korak k napredku videl možnost izobraževanja in emancipacije žensk..

Skupna obema skupinama je bila ideologija, ki je kasneje postala del nacionalnega gibanja. Dom kot izvor resnične identitete potrebuje varovanje in ne transformacije.

Zadnja dekada devetnajstega stoletja je tako označevala vidno reformistično ideologijo, ki se je nadaljevala v dvajseto stoletje.

Večina reformistov je bila izobrazena v klasični hindulogiji, zato so položaj ženske razlagali s pomočjo Ved, kot mračno obdobje Indije, ki se počasi zdravi. V Vedah je mogoče zaslediti razlago⁸, da je nekoč bilo zlato obdobje Indije, ko so bile ženske izredno cenjene in so zasedale visoke položaje. V tem obdobju so bile ženske izobražene, poročale so se polnoletne. (Forbes 2000)

Ta teorija je močno vplivala tudi na ženske. Ženske se vdajajo usodi. Niso akterji v doseganju boljšega položaja, temveč verjamejo, da bo nekoč spet prišlo zlato obdobje.

Reformatorji, ki ne zagovarjajo vedskih teorij, krivdo prenašajo na muslimansko invazijo. Prepoved poročanja vdov, omejevanja ženskega izobraževanja, otroške poroke, izolacija žensk, naj bi bil rezultat obvarovanja indijskih žensk pred muslimani. Pri tem ignorirajo dejstvo, da ima v muslimanskih zakonih ženska višji status kot v hindujskih zakonih. Pozabljajo tudi, da je bilo med muslimanskimi voditelji kar nekaj moških, ki so zagovarjali odpravo satija. (Forbes 2000)

Z odkritjem ženske tematike v zlatem obdobju je bilo samo še vprašanje časa novih reform. Pandit Vidyasagar je tako občinstvo nagovoril: >> Kmetje, koliko časa boste še

⁸ Indijci čas razdeljujejo na štiri obdobja-Yuge. Vse skupaj tvorijo dvanajst tisoč božanskih let. Eno človeško leto je enako enemu božanskemu. *Satya Yuga* je trajala štiri tisoč osem sto božanskih let, *Treta Yuga* tri tisoč šest sto, *Dwapar Yuga* dva tisoč štiri sto, sedaj pa se nahajamo v *Kali Yugi*, ki traja tisoč dve sto božanskih let. Vsako obdobje ima določene karakteristike. *Satya Yuga* označuje resnico in pravičnost. To je zlato obdobje brez zlobe, bolečine in sovraštva. Simbolizira ga bela barva. V tem obdobju so bili vsi ljudje enakopravni. V *Treta Yugi* pravičnost upade za četrtino. Barva Yuge je rdeča. Glavna vrлина je znanje. *Dwapar Yuga* oznanja rumena barva. Pravičnost je zgolj še polovična v primerjavi s *Satyo Yugo*. Začnejo se bolezni, revščina in beda. *Kali yuga* je sedanje obdobje. Beseda *Kal* pomeni stroj in naznanja instrumentalno delovanje. Barva obdobja je črna. To je obdobje jeze, sovraštva, pohlepa, lakomnosti. Bolezni so mentalne, psihične in spiritualne. Pojavljajo se preobremenjenosti z materialnimi in seksualnimi

trpeli v svojih iluzijah. Odprite oči in videli boste, da Indijo, nekoč deželo vrlin, preplavljajo tokovi očetovstva in abortusa. Degradacija, do katere ste priplovili, je neznatno velika. Sledite duši Šaster in odstranili boste madež na obrazu svoje dežele. << (Vidyasagar 1976:108-109)

Reforma ali z drugimi besedami povratek v preteklost, je bila v harmoniji tako z naravnim zakonom kot z razumom. Po mnenju reformistov prakse kot so otroška poroka in sati niso bile v skladu z naravnim zakonom.

>>So perverzne, zaobrnjene prakse rojene iz ignorance in strahu ter obveljavljene brez zdrave pameti.<< (Forbes 2000: 17)

5. 3. Spreminjanje življenja žensk

V višjih kastah je punčka preživela celotno otroštvo v pripravljanju na poroko, ki je bila organizirana s strani staršev. Poroka je bila vedno znotraj kaste, zaželen pa je bil tudi visok status fantove družine. Po poroki se je dekleta preselila k fantovi družini in bila prisiljena sprejeti navade nove družine. Njen mož je bil čaščen kot bog vseh bogov Ženske, ki so rodile sinove so bile cenjene, tiste, ki niso imele otrok ali pa so rodile samo punčke, so bile zaničevane. Vloga ženske je bila skrb za družino, po moževi smrti pa je bila primorana posvetiti svoje življenje spominu na njega.

Nekatere ženske so v sistemu našle manko in bile del javnega življenja kot kurtizane. V poročilih je mogoče zaslediti, da je bilo malo tistih kurtizan, ki so postale izobražene in priznane, večini izmed njih so bile moške priložnosti kot so izobraževanje, osebna lastnina in socialni status, onemogočene .

5. 4. Moški reformatorji

Moških reformatorjev je bilo v Indiji v devetnajstem stoletju veliko, skupna vsem pa je bila strast. Ideje spola so bile rezultat osebne izkušnje. Poskušali so spremeniti življenje tistim, s katerimi so živeli in delali.

Chandra Vidyasagar se je v Bengaliji zavzemal za možnost poroke vdov in žensko izobraževanje.

stvarmi. Kali Yuga bo trajala še štiristo sedemindvajset tisoč let, nato pa bo prišel Višnu in uničil svet s poplavo in požari.

Med svojim študijem je živel pri prijatelju, čigar sestra je bila otroška vdova. Tu se je prvič srečal s problematiko vdovstva. Kasneje se je njegov duhovni učitelj poročil z dekletom, ki je bila od njega dosti mlajša. Chandra je protestiral proti poroki in odklonil gostoljubnost svojemu guruju. Kmalu po poroku je guru umrl in njegova žena je ostala brez strehe nad glavo. Vse te izkušnje so Chandro vodile v aktivizem za boljši položaj žensk.

Chandra je na angleško vlado naslovil prošnjo za ponovno poročanje vdov in pismu dodal skoraj tisoč podpisov. Vlada se je po premisleku odzvala. Leta 1856 je bil ustanovljen Akt o možnosti ponovne poroke vdov. (Forbes: 2000)

Žal ta akt ni spremenil položaja vdov. Vdove višjih kast, velikokrat obdolžene za moževo smrt, so morale po smrti vrniti ves nakit in življenje nadaljevati skromno, vdove nižjih kast pa so postajale priležnice moških.

Njegova druga velika kampanja se je nanašala na odpravo poligamije. V obravnavi kulin brahmanov (aristokratska kasta z rigidnimi pravili poročanja) je ugotovil, da so se nekateri poročali tudi do sto sedemkrat. Prepričan je bil, da je tolikokratno poročanje nehumano, zato je na vlado naslovil peticijo. Vlada se na to nikoli ni odzvala.

Tretja problematika s katero se je Chandra ukvarjal, je bila masovno izobraževanje žensk. Imenovan je bil za posebnega inšpektorja šol v območjih Hoogly, Midnapur, Burdwan in Nadia in tako izkoristil svoj vpliv za nastanek štiridesetih dekliških šol na območju Bengalije. (Forbes: 2000)

Kljub naporom Chandre je bil položaj žensk po njegovi smrti sledeč: ponovna poroka vdov v družbi nikoli ni bila odobrena, večini žensk, ki so se po moževi smrti ponovno poročile, je bila odrečena pravica dedovanja, celibat vdov pa je bil v družbi še vedno vzor. Poligamija je bila še vedno prisotna, boj za žensko izobraževanje pa se je šele začel. (Forbes: 2000)

V severni Indiji je bil med najbolj znanimi Swami Dayananda Saraswati, ustanovitelj Arya Samaj-. Zavračal je mladoletne poroke, doto⁹, zagovarjal pa je izobraževanje žensk.

⁹ Dayanda Saraswati (1824-1883) je vodil kampanjo proti popularnemu hinduizmu, ki je vključevala duhovništvo brahmanov, rituale, romanja in prepovedovala ponovno poroko vdov in izobraževanje žensk. Zagovarjal je nezadostnost Ved in ustanovil prvo Arya Samaj (Noble society) v Bombayu 1875. Nekaj let zatem so reformatorji v drugih delih Indije ustanovili svoje neodvisne arya samaj. (Forbes: 2000)

Na Zahodu Indije je bil med najbolj eminentnimi Mahadev Govinda Ranade.

Po končanem študiju je postal učitelj. Leta 1869 se je priključil organizaciji, ki se je zavzemala za ponovno poročanje vdov in bil sprva bolj kot za ženske reforme zavzet za odpravo supersticijskih dogm. Kmalu zatem, ko je Mahadev postal sodnik v Puni, mu je umrla žena. Pričakovati je bilo, da se bo poročil z vdovo, a je njegov oče organiziral poroko z enajstletno deklico (Mahadev je bil star enaintrideset let). Mahadev je poroki kljuboval, ni pa se ji odpovedal. Postal je mož in učitelj deklice, ki je kasneje postala ena najbolj vnetih zagovornic ženskih reform.

Leta 1887 je ustanovil Nacionalno socialno konferenco, katere glavna tema so bile socialne reforme. V svojih govorih je prihodnost Indije videl kot organizirano življenje, svobodo in toleranco.

V Puni je Dhondo Keshav Karve ustanovil šolo za vdove. Te so se izobraževale za učiteljice v dekliških šolah.

Zgodovinar Sumit Sarkar označuje reformatorje devetnajstega stoletja drugače. Očita jim pomanjkanje zaskrbljenosti za širšo populacijo žensk in ne zgolj za širšo družino, poleg tega pa jih bremeni za popolno izključitev žensk pri snovanju reform, Forbesova pa pravi drugače: >> Odsotnost mnenja žensk o spremembah za katere so se bojevali njihovi možje, lahko smatramo za feministični odpor ali pa zgolj kot nasprotovanje reformam.<< (Forbes 2000: 27)

5. 5. Nova ženska poznega devetnajstega stoletja.

Konec devetnajstega stoletja je zaznamovalo mnogo sprememb. Z vedno večjo urbanizacijo in porastom novih poklicev povezanih z britansko nadvlado, je bilo delo postavljeno daleč od sfere doma. Veliko družin se je iz vasi preselilo v mesta. Vzporedno je ta sprememba pomenila razvoj novih izobraževalnih, religijskih in socialnih institucij.

Veliko žensk je bilo izobraženih, mobilnih in vključenih v javno življenje.

Liberalne družine so dekleta izobraževale doma in jih nato poslale v šolo, z dogovarjanjem porok pa so počakali do dekletove polnoletnosti. Izobraževanje deklic je

⁹ glej poglavje o doti

pomenilo glas žensk. Vedno več je bilo literarnih del, ki so jih napisale ženske. Začele so se aktivno povezovati in sodelovati v razpravah

Naj ta opis ne izkrivi slike Indije. Večina žensk je še vedno skrbela za dom in družino, tudi tiste izobražene. Ruralna področja so še vedno upoštevala tradicionalne vrednote.

Ženske so se v devetnajstem stoletju želele izobraževati, vendar večina izmed njih tega ni javno priznavala. Delni razlog za to lahko najdemo v hindujskih supersticijah. Z besedami Williama Adama, ki je v svojem poročilu o izobraževanju v Bengaliji leta 1836 med drugim zapisal: >>Supersticije, da bo ženska, ki zna brati in pisati, kmalu po poroki postala vdova, obstajajo v velikem številu hindujskih družin. Večinoma v njih verjamejo ženske, moški pa jim ne nasprotujejo << (Nurullah 1943: 21). V svojem življenju so bile ženske popolnoma odvisne od moških, najprej od svojega očeta, nato od moža in kasneje od svojih otrok, zato so redno prakticirale rituale za zdravje svojih moških. Če je branje in pisanje ženske pomenilo smrt moža, je bilo žensko izobraževanje z drugimi besedami samomor (Forbes 2000).

5. 6. Izobraževanje

Tradicionalno izobraževanje pomeni učenje posvečene literature. Do tega so bili upravičeni le brahmani, delno pa tudi kšatrije in vajšje. Ženske in šudre do tega niso bili upravičeni. Vseeno so nekatera dekleta višjih kast brala sveto literaturo.

Angleško izobraževanje se je v Indiji začelo zaradi potreb indijskih podjetij po prevajalcih. Na začetku devetnajstega stoletja so podjetja prispevala nekaj denarja za učenje angleškega jezika, leta 1833 pa je angleški jezik postal uradni jezik Indije.

Indijcem z znanjem angleškega jezika so bile obljubljene prestižne službe

Misijonarji so v tem videli priložnost za spreobračanje v krščanstvo. Velika Britanija se drugačnih posledic izobraževanja ni zavedala vse do konca devetnajstega stoletja, ko so ugotovili, da obstaja druga stran. Možnost promoviranja nacionalnega interesa in političnega nezadovoljstva Indijcev.

Kljub pritiskom angleških misijonarjev, Britanija ni poskrbela za šolanje deklic. Celotni interes je bil usmerjen v moško populacijo. Edino izobraževanje, ki je bilo deklicam omogočeno je bilo s strani misijonark. Misijonarke so hodile v družino pod pretvezo

šolanja, glavni cilj pa je bil spreobrnitev hindujcev v kristjane. To jim je le redko uspevalo.

Ena izmed prvih možnosti za dekleta je bila ustanovitev Organizacije za mlada dekleta v Kalkuti (Kalkuta Female Juvenile Society) leta 1819 s strani baptistov. Organizacija je odprla trideset dekliških šol, vendar zanimanja s strani višjih kast ni bilo.

Pomembnejša dekliška šola je bila Hindu Balika Vidyalaya. Ustanovljena je bila leta 1849 v Kalkuti na pobudo predsednika državnega sektorja za izobraževanje.

(Forbes 2000)

>> Moto šole je bil verz v sanskrtu : izobraževanje hčere je očetova religijska dolžnost.<< (Forbes 2000 : 39)

V sredini devetnajstega stoletja je vlada začela resno obravnavati problem ženskega izobraževanja. Nov poudarek je bil na vključevanju obeh spolov v izobraževanje.

>> Pomembnost ženskega izobraževanja v Indiji ne sme biti spregledana. V veselje nam je sporočiti, da se želja Indijcev po izobraževanju njihovih hčera povečuje. S tem izobraževanje postaja mnogo bolj proporcionalno glede na spol in bolj moralno.<< (Mathur 1973: 29)

Teoretično je bil to za indijske ženske velik premik, praksa pa je ostajala drugačna.

Visoka spolna segregacija v hinduizmu je za dekleta zahtevala posebne šole, ločene od fantovskih. V družbi je bil prisoten ideal otroške poroke, zato večina deklet ni končala šolanja, poleg tega pa so zahteve po produkciji hrane, dekletam dopuščale le malo časa za izobraževanje. (Forbes 2000)

Indijska družba se je ukvarjala z naslednjimi vprašanji: kdo bo učitelj, kaj bodo učitelji poučevali, kako dolgo traja šolanje za dekleta, ali je po poroki izobraževanje še možno, poleg tega pa družinam ni bilo všeč pošiljanje deklet v šolo stran od doma. Želeli so si izobraževanja doma, kar pa je bilo za večino družin predrago.

Velik preboj v Indiji je bila ustanovitev vladnih šol v drugi polovici devetnajstega stoletja. Konec devetnajstega stoletja je bilo v Indiji približno 600 šol. Indijska družba je šole podprla, saj je bila prisotna velika želja po socialnih in religijskih reformah, istočasno pa tudi po socialni in finančni mobilnosti. To je vodilo v nastanek dveh blokov, bloka "novih žensk" in bloka "tradicionalnih žensk".

Leta 1865 je bila prva konferenca , kjer so se ženske ukvarjale s političnimi in verskimi vprašanji (Forbes 2000).

Na prelomu stoletja je izobraževanje doživljalo razcvet. Ženske so se vključile tudi v visoko in univerzitetno šolo. Še vedno so se pojavljale težave v učiteljskih krogih, zato so bili organizirani seminarji za učitelje.

V Indiji se je pojavljala težnja po ustanovitvi šol, ki so neodvisne od religijsko baziranih organizacij. Te šole so temeljile na kasti, razredu in skupnosti. Pionirji šol so bili Pandita Ramabai, Mataji Tapaswini in D.K. Karve.

Panditi Ramabai je oče omogočil šolanje, poleg tega pa ji je pustil, da je ostala neporočena. Pri šestnajstih sta ji starša umrla, sama pa je z bratom potovala po Indiji in oznanjala socialne reforme in potrebo po izobraževanju žensk. Po bratovi smrti se je poročila z njegovim prijateljem iz kaste šuder in rodila otroka. Ko ji je umrl mož, se je povezala z Združenjem žensk v Puni, preko katerega je prišla v kontakt z Anglo-katoliško skupnostjo Device Marije s sedežem v Veliki Britaniji. Skupnost ji je pomagala do izdaje knjige Morala za ženske, znotraj katere je bila zahteva , da morajo “ženske življenje vzeti v svoje roke” (Forbes 2000).

Pandita je s hčero in prijateljico odpotovala v Britanijo, kjer pa je kmalu ugotovila, da se ni pripravljena spreobrniti v krščanstvo. Spreobrnitev v baptizem je prišla s samomomorom prijateljice v trenutku, ko Pandita ni videla drugega izhoda. Po določenem času je Pandita odpotovala v Ameriko, sredstva za potovanje pa si je zagotovila s knjigo Ženske visokih kast (High Caste Hindu Women). Navdušeni nad njenim pisanjem, so v Bostonu ustanovili združenje Ramabai za podporo Panditinega dela v Indiji.

V Bombayu je Pandita odprla šolo za vdove Šarada Sadan (Hiša modrosti), ki pa se je kasneje preselila v Puno. Indijci so ji očitali spreobračanje vdov v krščanstvo. V bližini Pune v Kerdgaonu je ustanovila še eno šolo, ki je predstavljala zavetišče za otroke in ženske, ki so bili žrtve lakote. Zagotovila jim je hrano, streho nad glavo in izobraževanje. Puna se je na to odzvala z omejitvijo vključitve prebivalstva v Šarado znotraj okrožja. Tako je bila po zakonu Pandita primorana v svojo šolo vzeti le določeno število ljudi. Kupila je ogromno posestvo v Kerdgaonu in kmalu je posestvo postalo ena največjih

izobraževalnih institucij (na posestvu je živel kar dva tisoč žensk). Institucijo je podpiral ameriški komite.

Pandita je spodbujala svoje vrstnice k spreobrnitvi v krščanstvo. Ne krščanstvo v današnjem pomenu, temveč krščanstvo kot skupek idej rimokatolištva, judaizma in indijskih kristjanov.

Kaste naj bi bile po njenem mnenju tiste, ki uničujejo indijsko družbo, saj vodijo v neutemeljeno vrednotenje posameznikovega intelekta in fizičnih sposobnosti (Forbes 2000).

Pandita je v izobraževanje vključila fiziologijo, botaniko, rokodelske spretnosti. Vsi študentje so se bili primorani vključiti v eno izmed organizacij za odpravo kast. Skozi izobraževanje so se otroci naučili osnovnih parlamentarnih pravil in dobili pogum za svoje akcije.

Njena požrtvovalnost je impresionirala mnogo njenih sodobnikov, vendar je njena povezava s krščanstvom izničila njeno prispevanje v ženskem izobraževanju.

Matadži Tapaswinije je v Kalkuti leta 1893 ustanovila svojo šolo za ženske, v primerjavi s Pandito, je bila njena šola odraz pristnega indijskega poskusa izobraževanja deklet.. Šola ni bila podprta s strani tujcev, vsi učitelji pa so bili Indijci.

>> Namen šole je bilo izobraževanje deklet izključno znotraj nacionalnih meja v upanju na regeneracijo indijske družbe.<< (Forbes 2000: 49)

Matadži Tapaswini se je zavzemala za rešitev vprašanja znotraj indijske družbe.

>>Ideal ženskega izobraževanja je bil po njenem mnenju učenje posvečene literature in zgodovine; razumevanje mitov in legend, ki so govorili o obveznostih mater, hčera. << (Mahakali Patsala 1985: 7)

Možje indijskega srednjega razreda so takšno izobraževanje zagovarjali, zato je finančna podpora rasla. V desetih letih je podružnice obiskovalo že 450 študentov. Šola je izdala učbenike v bengalu in sanskritu.

Dhondo Keshaw Karve je ustanovil mnogo dekliških šol v Puni. Pobuda je prišla s strani osebnih izkušenj. Po končanem šolanju je Dhondo poučeval na kolidžu Fergusson v Puni, kjer je bil imenovan tudi za dosmrtnega člana Fergussonove izobraževalne družbe. Po smrti njegove žene, se je poročil z dvaindvajsetletno vdovo, sestro njegovega prijatelja (vdova je bila učenka Pandite). To je sprožilo v okolici veliko neodobravanje, zato ga je

popolnoma izključila. Vse to je Dhondo spodbudilo k ustanovitvi šol, ki bi vdovam zagotovile finančno neodvisnost, poleg tega pa se je zavzemal tudi za ponovno poročanje. (Forbes 2000)

Razvoj Karvovih šol je spodbudila vdovela sestra njegove nove žene, ki je zagovarjala neporočanje vdov. To je pritegnilo tudi konzervativnejšo populacijo. Opozarjala je na naravne vloge žensk, kot so skrb za otroka, skrb za dom, ki ne smejo biti pozabljene zaradi izobrazbe. V predmetnik je bila vključena družinska znanost (home science), ženske pa so se lahko izognile težjim predmetom. Šolo je po nekaj letih prevzel Sir Vithaldas Thackersey, ki je doniral 1.500000 rupij in šolo preselil v Bombay.

6. DVAJSETO STOLETJE

Zgodnje dvajseto stoletje zaznamuje dramatičen porast dekliških šol. Starši so imeli možnost izbire predmetnika in jezika (Forbes 2000). Možnost izbire je pomenila odpravo strahov konzervativnega, vernega in hkrati nevernega prebivalstva.

Prva generacija izobraženih "novih žensk" se je aktivno vključila v družbeno dogajanje. Začele so ustanavljati svoje šole.

Subbalakshmi je kot prva diplomatka Univerze v Madrasu ustanovila dom za mladoletne vdove. Program doma in izobraževanje učiteljskega kadra je določila vlada in ga tudi finančno podprla. (Forbes 2000)

Prelom stoletja tako označuje začetek kariere angleško govoreče žene. Ženske so prevzele vloge socialnih reformistk, v času, ko so moški postali obsedeni s politično akcijo in s strahom pred socialnimi reformami.

>>Medtem, ko so se moški bali, da bo izobraževanje žensk šlo predaleč, so ženske zagotavljale, da izobraževanje omogoča profesionalno gospodinjo.<< (Forbes 2000: 61)

Prva generacija izobraženih žensk je našla svoj glas; pisale so o svojem življenju in položaju.

Druga generacija je aktivno vstopila v družbeni prostor. Artikulirala je potrebe žensk, kritizirala družbo in razvila svoje institucije.

Nastale so ženske organizacije. Ženske so se tu prvič srečevale zunaj njihovih družin in lokalne skupnosti. Organizacije so predstavljale nekakšen trening za ženske, ki so kasneje vstopile v politične vode (Forbes 2000).

Ženske organizacije so ustanavljali na začetku moški, ki so pripadali novim religijskim reformatorskim gibanjem. Večinoma so ustanavljali organizacije za ženske njihovih družin. Namen organizacij je bil srečevanje izobraženih žensk na tedenskih lekcijah in doma. Srečevale so se tudi na konferencah, kjer so dvomile o zavedanju resnosti ženskega problema s strani moških.

Ena prvih ženskih konferenc "Bharata Mahila" je bila ustanovljena znotraj Nacionalne socialne konference, prvič utemeljene na indijskem nacionalnem kongresu 1887. Prve Bharata Mahila leta 1905 se je udeležilo več kot dvesto žensk. Moška udeležba ni bila zaželjena. Glavno sporočilo prvega srečanja je bila pomembnost sodelovanja žensk in moških pri regeneraciji indijskega naroda. Pojavil se je tudi predlog o prostem času. Ženske naj del svojega prostega časa posvetijo prostovoljnemu delu, učenju sirot ter pomoči vdov. (Forbes 2000)

Bharata Mahila je postala tradionalna vsakoletna konferenca žensk. Teme konference so bile žensko izobraževanje in odprava tradicionalnih navad kot so otroške poroke, dota, nespoštovanje vdov.

Zaradi velike publicitete je nastajalo vedno več ženskih organizacij, še vedno pa so bili ustanovitelji moški. To je pomenilo za organizacije določene omejitve. Moški reformatorji so dajali velik poudarek na žensko skrb za dom in družino. Omejitve so se pokazale vsakokrat, ko so ženske predstavile nov problem. Moški reformatorji so definirali ženske probleme, niso pa ponudili podpore problemom, ki so jih odkrile ženske. Tudi britanska vlada žensk zakonsko ni podprla.

Ženskam so bile na voljo možnosti, vendar v okviru patriarhizma.

Na prelomu dvajsetega stoletja so nastale organizacije, ki so jih ustanovile same. Šele takrat so ženske lahko resnično definirale svoje interese in predstavile rešitve. Leta 1910 je bila ustanovljena organizacija Bharat Stree Mahamandal (Veliko združenje indijskih žensk). Članice so bile izključno ženske.

Podružnice so bile v desetih večjih mestih . Cilj organizacije je bil >>... združitev žensk ne glede na raso, kasto in stranko, na podlagi skupnega interesa v moralnem in materialnem napredku žensk Indije. << (Bagal 1964:345)

Na podlagi zapiskov zgodnjih ženskih organizacij lahko zaključimo, da so ženske ugotovile, da je njihov položaj precej drugačen od položaja njihovih prednic. Za novo vlogo žensk so bile zdaj pomembne tudi lingvistične in socialne spretnosti (javni nagovori, politična konverzacija).

V praksi je velik problem organizacije predstavljala omejenosti zgolj na višje razrede. Vključenih ni bilo žensk iz ruralnih področij in nižjih kast. Zopet se je pojavila segregacija. Ženske nižjega razreda so bile iz diskurza popolnoma izključene.

Po prvi svetovni vojni so nastale nacionalne ženske organizacije.

Združenje žensk Indije (Women`s Indian association) je nastalo po prihodu irske teozofske feministke Margaret Cousins v Indijo, ki je Združenje ustanovila skupaj z Dorothy Jinarajadasa (žena visoko priznanega teozofista) in drugimi Indijkami. Včlanile so se lahko tako Indijke kot tujci.

V enem letu je imela organizacija triintrideset podružnic, v nekaj letih pa je imela že 2300 članov (Forbes 2000).

Izredno pomembna je bila notranja avtonomija podružnic. To je omogočalo fleksibilnost ženskih problemov glede na področje, kjer je podružnica bila.

Ne glede na odvisnost od teozofske skupnosti, je organizacija definirala samo sebe kot združitev žensk ne glede na raso, kulturo in religijo. Delovala je na štirih različnih področjih: religija, izobraževanje, politika in filantropija, najbolj pomemben aspekt organizacije pa je bilo izobraževanje. Podružnice so organizirale tečaje branja, pisanja, šivanja in prvo pomoč za odrasle.

Organizacija je bila politično aktivna od samega začetka. Izdajali so mesečnik v angleškem jeziku s članki tudi v hindiju, v katerem so promovirali različne seminarje in mnenja žensk. (Forbes 2000)

Z drugimi besedami imenujemo jo lahko imenujemo tudi gibanje za samozavest žensk, saj se je ukvarjala tako z religijsko preddeterminacijo žensk kot z enakopravnostjo obeh spolov.

Nacionalni koncil žensk Indije je bila naslednja večja nacionalna organizacija. Ta je delovala na mednarodni ravni. Povezana je bila z Mednarodnim koncilom žensk, ki jo je pod svoje okrilje vzel leta 1925. (Forbes 2000)

Veliko vlogo pri razvoju koncila je imela Mehribai Tata, žena premožnega industrialca. Med potovanjem po Evropi je Tata občudovala predanost angleških žensk v socialnih vprašanjih in jih po povratku v Indijo obtožila pasivnosti pri pomoči Indijkam.

>> Po njenem mnenju sta bila kastne razlike in pomanjkanje izobrazbe, odločilna faktorja, ki sta onemogočila ženske pri spremembi socialnih razmer. Prvi korak k spremembam je podpora ženskega izobraževanja in gibanj s strani moških.<< (Tata 1927: 100)

Članice koncila so bile ženske višjega razreda, poročene z bogatimi in uglednimi moškimi. Zaradi elitistične narave, se koncil ni razširil, temveč je postal vitalna nacionalna organizacija. Posledica povezanosti s tujino je bila politična in socialna konzervativnost koncila, zato ta ni igral nobene vloge pri boju za neodvisnost Indije. (Forbes 2000)

Tretja večja organizacija je bila Vseindijska konferenca žensk (All-India Women's conference). Prvič je bila organizirana leta 1927 v Puni. V otvoritvenem govoru je bilo največ besed o ženskem izobraževanju, katerega namen naj ne bi bil antagonizem med žensko in moškim, temveč razumevanje suplementarnosti ženske in moškega. Delegati so zagovarjali izobraževanje, ki bo dovoljevalo razvoj individualnih kapacitet, hkrati pa mora vključevati ideale materinstva.

Na konferenci se je spet pojavil koncept zlate dobe, kjer bila ženska enakopravna z moškimi in trenutno mračno obdobje, ki bo spet postalo zlato.

6.1. Reforma otroške poroke

Reforma otroške poroke v dvajsetih letih dvajsetega stoletja, je bila prva, v kateri so ženske organizacije igrale vodilno vlogo tako v razvoju argumentov kot pri peticiji.

V očeh Britancev je bila otroška poroka nekaj strašnega, medtem, ko so Indijci otroško poroko zagovarjali. Leta 1860 je zakon postavil starost deset let kot pogoj za poroko pri dekletih. Leta 1891 je bila meja dvignjena na dvanajst let. (Forbes 2000)

Interes se je spet pojavil leta 1927, ko je Sahib Sarda predstavil koncept hindujske otroške poroke. Nekaj mesecev kasneje je ameriška novinarka Katherine Mayo izdala knjigo *Mati Indija*, v kateri je s pomočjo zdravniških poročil, osebnih intervjujev in uradnih poročil, kritizirala hindujske otroške poroke. Moški je obtožila posilstva mladoletnih deklic. V knjigi je zaključila, da >>... so hindujske navade dokaz nepripravljenosti ljudstva za samostojnost države << (Mayo 1927: 32). Knjiga je sprožila veliko polemik tako v Evropi kot v ZDA.

Posledica tega je bila propaganda ženskih organizacij proti otroški poroki. Vseindijska konferenca žensk je organizirala srečanja, kjer so ženske lahko izrazile svoje mnenje.

Leta 1929 je prišel v veljavo zakon, ki je določal starost štirinajst let pri dekletih in osemnajst let pri fantih kot ustrezno starost za poroko (Forbes 2000).

Zakon je sprožil neodobranje muslimanov. Ti so zahtevali, da se muslimansko skupnost izključi iz zakona.

V praksi ni bil uspešen. Večina obtoženih moških jo je odnesla brez kazni in otroška poroka je obstajala še naprej. Indijski reformatorji so obtoževali britansko vlado, britanska vlada pa Indijce, češ, da niso informirali širše javnosti o veljavnosti zakona.

Kljub neuspehu v praksi, je zakon služil kot povezovalno orodje ženskih organizacij.

Med drugo svetovno vojno so se ženske organizacije pokazale kot zrele entitete, ki so sposobne odgovora na najpomembnejše nacionalne in mednarodne teme (Forbes 2000).

Problem organizacij je bil, da so še vedno vključevale zgolj srednji razred.

Tako uspehe kot neuspehe organizacij lahko pripišemo njihovem socialnemu feminizmu.

Le malo žensk v organizaciji je zagovarjalo totalno avtonomijo žensk, osredotočenost je bila na izobraževanju, ki bo omogočilo ženskam izpolnjevati dolžnosti do družine in naroda. To ni nič presenetljivega, če vemo, da so bili prvi ustanovitelji organizacij moški. Socialni feminizem, novi konstrukt, ki ga je poimenovala Margot Badran, je omogočil miroljubno koeksistenco feminizma in nacionalizma. (Forbes 2000)

6. 2. Gibanje za ženske pravice

Leta 1917 je britanska vlada oznanila interes po večji vključitvi indijskega naroda v vladne procese. Na to so odgovorile tudi ženske. Ustanovile so delegacijo kot

predstavniško telo vseh žensk Indije, ki se je srečala z državnim sekretarjem Indije. Delegacija je zahtevala vključitev žensk kot ljudi v samovladni narod znotraj imperija. S tem se je začel boj za politične in civilne pravice žensk.

Velika Britanija, ki je poprej podpirala ženske organizacije, se je sedaj znašla v drugačnem položaju. Ženskam je očitala premajhno skrb za nižje razrede in s tem ignoranco do množic indijskih žensk.

Leta 1918 so na posebnem srečanju kongresa predlagale razširitev franšize na ženske. Ta naj bi bila po njihovem mnenju racionalna, znanstvena, kompatibilna s tradicijo in človeškimi pravicami.

Mitingi za volilno pravico žensk so se odvijali po celotni Indiji. Na vlado so naslovile peticijo. Odgovor na peticijo je bilo poizvedovanje Southborouvega komiteja med indijskim prebivalstvom.

>>Na veliko ogorčenje žensk je komite poizvedoval samo na dveh območjih, Bengaliji in Pandžabu. Zaključno poročilo komiteja je bilo, da indijske ženske še niso zrele za volilno pravico in tudi, če bi bile, bi se ta prekrivala z družbenimi navadami. << (Forbes 2000: 95)

Ženske organizacije so na odločitev javno protestirale, vse ugotovitve pa so redno pošiljale v London. V Southborouevemu komiteju sta bila dva člana, ki sta volilno pravico podpirala. Ta sta svetovala odpravo delegacije v London, ki naj bi pred Združenim Izbranim komitejem (Joint Select Comitee) predstavila dokaze za volilno pravico.

Delegacija je obtožila britansko vlado ignoriranja ženskih zahtev.

Vlada je bila skeptična, saj je bilo takratno prepričanje, da je večina Indijk nepismenih in neinformiranih in volilna pravica je delovala absurdno.

Oglasila se je Cornelia Sorabji, diplomantka Oxforda, ki se je po študiju vrnila v Indijo in delovala na področju ženskih pravic in izobraževanja. Korneliji v Indiji ni bilo dovoljeno opravljati poklica odvetnice, zato je morala za vsak primer dobiti posebno dovoljenje.

Nasprotovala je tako ženskim kot moškim nacionalistom. V svojih delih je opozarjala Zahod, da zahodni ideali vladanja ne ustrezajo fatalistični in vraževerni skupnosti kot je Indija. >>Dokler izobrazba ne spremeni indijskih institucij, so zahodne insitucije nemočne. Trenutna dolžnost vlade je obvarovanje množice. << (Forbes 2000: 99)

Na zahteve po volilni pravici je odgovarjala z dejstvom, da Indijke še ne morejo zahtevati enakopravnosti, saj jo zgodovina prepoveduje.

>> Napredne ženske so dosegle visoko stopnjo civilizacije, vendar jih je velika večina še vedno nepismenih in ignorantskih. Nevarno bi bilo dati glas slednjim. Dokler vse ženske niso izobražene, ta reforma ne more predstavljati vrednote Indije. << (Indian correspondent 1919: 36-37)

Britanski komite je zahtevo po volilni pravici žensk zavrnil. Počutile so se izdane, a vseeno so nadaljevale boj. Odvrnili jih niso niti nacionalni voditelji, ki niso podpirali kampanje, temveč so jim svetovali naj stojijo ob strani svojim moškim. Med njimi je bil tudi Ghandi. Ženske je nagovoril naj se osvobodijo od trenutne vlade, ki predstavlja največje zlo Indije (Forbes 2000).

Čas za pravice žensk ni bil pravi. Indijci so se morali boriti proti Veliki Britaniji in niso želeli izgubljati časa s franšiznimi kampanjami. Ženske so vseeno nadaljevale. Bombay in Madras sta bili prvi dve provinci, ki sta leta 1921 franšizo priznali tudi ženskemu spolu.

V naslednjih letih so jim sledile ostale večje province (Pandžab, Bengalija, Assam, Bihar, Orrisa).

Uspeh je bil posledica spremembe v zakonodaji. Stranka Swaradž (združevala je hindujce in muslimane pod načelom - takojšnja neodvisnost Indije) je ponovno vstopila v politiko in popolnoma dominirala v zakonodaji.

Število ženskih glasov je bilo tako majhno, da nikoli ni predstavljalo problema.

(Primer: V Madrasu je ženski glas predstavljal osem odstotkov vseh glasov)

Naslednja zahteva žensk je bila možnost izvolitve v zakonodajno telo.

Zagovorniki so v ospredje postavljali posebni prispevek žensk v politiki, medtem ko so nasprotniki v tem videli razkol tradicionalnih spolnih vlog in veliko možnost, da bodo Indijke prevzele kulturo zahodnjakinj.

Prva ženska zakonodajalka je bila Muthulakshmi Reddy ¹⁰ leta 1927. >> Njena izvolitev predstavlja začetek njenega življenjskega boja za vzpostavitev ravnotežja med moškimi in žensko z odpravo družbenih zlorab in enakopravnostjo. << (Forbes 2000: 103)

¹⁰ Muthulakshmi je bila hči S. Narayanasami, brahmanskega ravnatelja Maharaja kolidža in Chandrammal, predstavnica velike kaste, katere dolžnost je bila ples in petje v templjih. Narayanasami je prekinil

Simonova komisija, ustanovljena leta 1927, je bila prvi korak k ustanovitvi novega indijskega zakona. To je iniciralo tudi drugi krog borbe žensk za franšizo. Indijski zakon, sprejet 1935, je povečal predstavnost žensk vendar ne do mere, ki so jo pričakovale njihove organizacije.

Sprva je Združenje žensk Indije želelo s komisijo sodelovati, vendar se je med obiskom komisije v Indiji znašlo na drugi strani. Sodelovalo je v nacionalnem bojkotu proti Simonovi komisiji. Komisijo je bojkotirala tudi Vseindijska konferenca žensk. Konec leta 1929 je angleška vlada organizirala okroglo mizo, a so jo nacionalisti bojkotirali, udeležile pa se je niso tudi ženske organizacije. Leta 1930 je bila organizirana Londonska konferenca, kjer so bile predstavnice tudi ženske. Izbrane niso bile s strani ženskih organizacij, temveč zaradi družinskih vezi ali prepoznavnosti v Veliki Britaniji.

(Forbes 2000)

Na konferenci so zagovarjale ideal polnoletne franšize, a so bile pripravljene sprejeti določene pogoje kot prehodno mero. Ženske organizacije se s tem niso strinjale. Zahtevale so univerzalno polnoletno franšizo. Sčasoma se je vedno več reformatork pridružilo nacionalnem gibanju. Še vedno so zagovarjale franšizno pravico žensk, vendar pa je bila prioriteta konec britanske prevlade.

Na drugi konferenci okrogle mize se je spet pojavil predlog univerzalne polnoletne franšize. Lord Lothian je bil določen za predsednika franšizne komisije, katere načrt je bil obisk Indije kot temelj za izbor mnenj in dokazov. Komisija ni zbrala veliko mnenj, sprejela pa je memorandum združenih indijskih ženskih organizacij, v katerem >>...so ženske nasprotovale vsem formulacijam pod določenimi pogoji: nominacija, franšizirane izobražene ženske, franšiza za odstotek urbanih žensk. << (Forbes 2000: 108)

V končnem poročilu so zavrnili univerzalno franšizo zaradi prevelike nepismenosti, velikosti države in velike populacije. Strinjali so se z dejstvom, da je treba franšiziranje

tradicijo in hči poslal v šolo. V puberteti je morala Muthulakshmi prekiniti šolanje, vendar se je tutorstvo nadaljevalo doma. Oče ji je želel poiskati ženina, vendar se je odločila za drugačno življenje. Po zaključnem izpitu se je prijavila na Maharaja kolidž pa so jo zavrnili z argumentom, da bi preveč demoralizirala moške študente. Nazadnje so jo kljub vsemu sprejeli. Končala je študij medicine in postala kirurginja v bolnici v Madrasu. Že med študijem je sodelovala v ženskih srečanjih. Po diplomi je bila redno prisotna v časopisih in vedno bolj prepoznavna. Zaradi tega so prihajale ponudbe za poroko iz vseh koncev Indije. Poročila se je z Sandaro Reddy pod pogojem, da jo bo vedno obravnaval kot enakopravno in nikoli oporekal njenim željam. Kljub družini je uspela opravljati svoje delo kot poprej.

razširiti med več žensk kot temelj socialne reformne in predlagali povečanje deležbo žensk nasproti moškimi volilcem iz 1 proti 20 na 1 proti 5.

Preden so Indijke na to lahko odgovorile, je bil tu že drugi problem. Komunalna nagrada je potrdila rezervirane sedeže za muslimane in jih razširila še na zatirane. Ghandi je protestiral, zahteval je enakost za nedotakljive, zato je začel s postom. Septembra 1932 je pakt Puna ¹¹sprejel kompromis; rezervirani sedeži za zatirane znotraj hindujske populacije. S tem je bila zavržena univerzalna franšiza. Leta 1933 se je pojavil zakon, ki je zahteval, da se odstotek med ženskimi in moškimi volilci spet poveča na 1 proti 10. To je bil za zagovornike univerzalne franšize hud udarec.

1935 je Indijski zakon sprejel razmerje 1 proti 5 in odobril programe za povečanje ženskih volilnih glasov, vendar ni sprejel univerzalne franšize.

Ženske organizacije so se zavedle njihove nemočnosti. Bile so izključene iz reprezentativnih teles, ker niso imele lastnine ali niso bile poročene z moškim, ki je imel lastnino. Zaradi neenakopravnosti civilnih pravic žensk z moškimi je bil sedaj cilj nov zakon, ki se bo nanašal na dedovanje, poroko in skrbništvo za otroke.

Pokazalo se je, da moški reformatorji in ženske organizacije drugače konceptualizirajo ženske legalne pravice.

Ženske organizacije so taktizirale in sprejele vsak zakon, ki je bil po njihovem napreden. Ghandi se s tem ni strinjal. Svetoval jim je, da ta čas raje preživijo v ruralnih področjih in se poučijo o vaških navadah. Tako bodo razumele, da so legalne spremembe za ruralna področja irelevantne.

6. 3. Ženske v nacionalnem gibanju

Ženska gibanja za enakopravnost so bila v večini odraz urbanih, izobraženih žensk v boju proti kolonizatorju pa so se združile ženske vseh kast, starosti in področij.

Združen je bil ves narod. Ženske so bile presenečene vedno znova, saj je bila sedaj njihova politična participacija zelo zaželjena.

¹¹ Pakt Puna je bil dogovor med voditelji kaste hindujcev in dalitov v imenu zatiranih razredov in ostale skupnosti. Nanašal se je na večjo predstavitev zatiranih skupin v zakonodaji.

V bistvu so bile ženske del javnega življenja že poprej. Tradicionalno so bile prisotne na nacionalnem kongresu, v vlogi žen uglednih politikov ali ožjih sorodnic. Veliki Britaniji je to ostalo skrito.

>> Ženske so izrabljale tradicionalne vloge kot masko za različne politične aktivnosti.<< (Forbes 2000: 123)

Ghandi, ki se je v Indijo vrnil leta 1915 kot heroj južnoafriškega boja, je med nagovori ženskim organizacijam poudarjal ideal epskih boginj. >> Indija potrebuje ženske voditeljice, ki so čiste in so sposobne samokontrole, tako kot Sita v Ramajani in Damayanti v Mahabharati.<< (Forbes 2000: 124)

Ti dve legendi naj bi služili kot faktorja, ki bosta ženskam pomagala doumeti, da so v bistvu ženske in moški enakopravni.

Po koncu prve svetovne vojne leta 1919 je britanska vlada sprejela zakon, ki je prepovedoval politične proteste in suspendiral civilne svoboščine. V boju proti okupatorju je Ghandi na nacionalni protest v tišini pozval tudi ženske. Po enem tednu je Ghandi protest zaustavil, saj je bil poln krvavih bojov z Britanci, vendar je bilo že jasno, da bodo v boju sodelovale tudi predstavnice ženskega spola. Te so po Ghandijevih navodilih odklonile vse prehrabene produkte, ki niso bili indijski. Ghandi je v boj proti Britaniji pozval tudi celotno muslimansko prebivalstvo.

Eden izmed Ghandijevih podanikov je povzel kako je Ghandi segel v srca tako hindujkam kot muslimankam. >> Sprva je Ghandi zagotovil ženskam, da je prostor za njih v gibanju, nato pa izrazil zaupanje v njihov pogum. Istočasno je zagotovil, da njihova prisotnost v gibanju ne bo prikrajšala družine in doma.<< (Forbes 2000: 125)

Naslednji korak je bil bojkot sodišč in šol, sprejet na kongresu leta 1920. Kongres je organiziral tudi teden srečanj žensk, kjer so lahko izrazile svoje mnenje.

Ghandi je uspel združiti ves indijski narod. Slovel je kot politični voditelj, ki je verjel v ženske in njihovo sposobnost pridonosa k indijskem narodu ne glede na kasto ali status.

Tako so istočasno ženske podpirale Ghandija in se pogajale z britansko vlado za univerzalno franšizo. Ghandi je trdil, da rešitev ni v novem zakonu, temveč v novi državi.

Po šestletnem suspenzu, se je leta 1928 vrnil v politiko in oznanil civilno kampanjo neupoštevanja angleških pravil. Kampanja je v javno življenje vključila veliko število žensk cele Indije. Te so se pojavile v vlogi revolucionark. Nacionalna zavest je rasla. V

Bengaliji je Latika Ghosh nagovorila svoje bralce: >> Vsak od vas mora biti kot iskra, ki bo izničila vse sovraštvo in vse nepomembne sanje, ostala bo samo zlata ljubezen mati Indije.<< (Ghosh 1928: 5)

Revolucionarne ideje so največji vtis pustile na študentkah, vendar so imele le-te premalo fizične avtonomije in premalo izkušenj. Starešine ženskih organizacij so izgubljale kontrolo. Mlajše članice organizacij niso bile pripravljene sprejeti navodil peščice voditeljev. Ustanavljale so svoje organizacije.

Konec leta 1930 je angleška vlada sprejela odlok, ki omogoča preiskave in zaslišanja posameznikov brez dokazov suma določenih dejanj (Forbes 2000). Vsaka prisotnost na demonstracijah je za Indijce postala nevarna, če ne celo usodna.

Britanci so sprevideli, da so ženske lahko prav tako nevarne kot moški in jih začeli tretirati enako. Leta 1933 se je v zaporih znašla večina pomembnejših revolucionark.

Aktivnost žensk je v nacionalnem gibanju med leti 1920 in 1930 pod vprašaj postavila angleško civilizatorsko misijo. V začetku devetnajstega stoletja so Britanci svoj nadzor opravičevali s posvečanjem degradiranosti žensk in borbi za njihovo izobrazbo. Angleži so bili legitimni voditelji Indije, hkrati pa so podpirali kongres kot pravnomočno telo s politično močjo.

Z grobimi aretacijami na miroljubnih protestih so izgubili tudi status moralnih voditeljev. Ženske niso bile varne niti v svoji državi. Ghandi je propagiral Sita¹² ideal ženske, ki je bila svetost in nedotakljivost, Angleže pa primerjal z Ravano-Sitinim ugrabiteljem. S Sito so se poistovetile tudi ženske nižjih kast in ruralnih območij, saj so legendo poznale preko ustnega izročila. Angleška grobost do žensk je med prebivalstvom še bolj okrepila hindujsko zavest.

Nacionalno gibanje v tridesetih letih, je ženskam prineslo spoštovanje do njihovega političnega dela in s tem socialne bonitete. Začele so se zaposlovati (ena tretjina ženskega prebivalstva je bila zaposlenih) in izobraževati, največ v manufakturnih industrijah pa tudi v izobraževalnem in znanstvenem sektorju in medicini, vseeno pa voditeljice niso veljale za spoštovane. Same so se opisovale kot žrtvovanje ženskosti za domovino, Ghandi pa jim je pravil nespol.

¹² Sita je bila žena boga Rame, ki jo je ugrabil demon Ravana in odpeljal na Šri Lanko.

Ženske priložnosti za delo v urbanih predelih so posledica kolonizacije. Angleži so preuredili tradicionalni ekonomski sistem in iz njega izključili vaško ekonomijo. To je pomenilo brezposelnost za večino žensk, ki so prej delale v majhnih vaških podjetjih.

Nov sektor je odprl drugačna delovna mesta za ženske, peščica izobraženih se je zaposlila v znanstvenem sektorju, nižje kaste pa so dostikrat izkoriščali za težja dela.

Žal se ženske organizacije s to temo niso ukvarjale. Eden izmed vzrokov je bil status članic. Večina jih je pripadala višjemu razredu in bila odvisnih od moških sorodnikov.

Za žensko zaposlovanje pa so se zanimale mednarodne organizacije. Ustanovile so različna telesa za raziskavo pogojev dela in organizirale seminarje za zaposlene ženske.

V dvajsetih letih se je s strani ženskih organizacij pojavila zahteva po izobraževanju in medicinski oskrbi žensk. Potrebne so bile nove institucije, ker je spolna segregacija onemogočala uporabo iste institucije za oba spola. Z novimi institucijami so se odprla tudi profesionalna delovna mesta za ženske. Največ potreb je bilo v medicinskem sektorju. Manufaktorne industrije so potrebovale zdravnice za svoje delavke, vladne bolnice pa so potrebovale ženski kader za svoje pacientke. Ženske so se srečale z velikim problemom. Večina univerz je bila moških. Če so želele študirati je to pomenilo odhod od doma, s tem pa kršitev kastnih pravil, katerih posledice so občutili tudi ostali člani družine. Med kariero so se srečevale z nespoštovanjem s strani moških, težko pa je bilo istočasno skrbeti tudi za družino. Ne smemo pozabiti, da so bile pod nadzorom njihovih angleških sester. Dobivale so manjšo plačo in evropejke so jih tretirale za manjvredne zaradi rasnih razlik.

Konec devetnajstega stoletja so se zaposlovale tudi v tekstilnih industrijah; ena tretjina zaposlenih je bila žensk. Leta 1891 je bil sprejet odlok o maksimalnem delovnem dnevu žensk, meja je bila enajst ur. Deset let kasneje so sprejeli odlok o prepovedi dela žensk ponoči.

V dvajsetih letih dvajsetega stoletja je zaposlenost žensk v manufakturi izredno padla. Delodajalci niso želeli plačevati za zdravniško oskrbo, možen vzrok pa je tudi sprememba v produkciji. (Forbes 2000)

Leta 1932 je Vseindijska konferenca žensk organizirala konferenco za zaposlene ženske in ustanovila komiteje za delo, ki so na terenu poizvedovali o pogojih dela žensk. Nova zakonodaja je prepovedovala zaposlovanje otrok in določala ugodnosti materinstva.

Ženske si s tem niso pridobile boljšega položaja, temveč so jih podjetja odpustila in zaposlila moške.

Delavke so protestirale in se priključile ženskim delavskim organizacijam. Nekatere so zahtevale mednarodne standarde dela za ženske, spet druge so zahtevale enakopravnost žensk in moških brez ugodnosti za ženske. Problem delavk je bil v neizobraženosti in neorganiziranosti in tako nesposobnosti zagovarjanja v javnem življenju, zato so potrebovale svoje predstavnice. Interesa s strani srednjega razreda ni bilo.

Več kot tretjino delavcev v rudnikih so predstavljale ženske. Podatkov o delavnih razmerah je izredno malo. >> Razlog za to lahko najdemo v lokaciji rudnikov daleč od urbanih področij, drugi razlog pa predstavlja sama struktura delavk. Večina teh delavk je pripadala marginalnem plemenskem razredu, ki je bil tuj tako tradicionalnemu vaškemu hinduizmu kot mestnemu prebivalstvu. << (Forbes 2000: 176)

Za delo v rudnikih so delodajalci rekrutirali celotne družine. Tuje organizacije so zahtevale izključitev žensk iz dela v rudnikih, delodajalci pa so poudarjali pomen celotne družine. Leta 1929 je bil sprejet zakon, ki je izločil ženske iz dela v podzemlju.

Država se je srečala s problemom alternativne zaposlitve za te ženske.

Urbani predeli Indije so postali zlata jama tako za nezaposlene ženske kot moške.

Revni in neizobraženi so našli delo kot služabniki ali služabnice, nosači ali prostitutke. Zakonodaja se s temi poklici ni ukvarjala, zato ni bilo nobenih omejitev.

>> Služabniki so imeli veliko vlogo tudi pri socializaciji otrok družine, kjer so bili zaposleni <<(Mazumdar 1989: 32). Razširjen ženski poklic je bil prostitucija, večina žensk, ki se je s tem ukvarjala pa je pripadala kasti plesalk in pevk v templjih. S prostitucijo se je ukvarjalo tudi veliko vdov, saj naj bi >> ...bili bordeli nebesa za ženske, ki niso imele doma << (Forbes 2000: 182). Nekatere dekleta so bile v bordele pripeljane proti svoji volji, spet druge so v tem videle ugled in spoštovanje.

Leta 1947 je zakon Devadasi ukinil prakso plesanja in uslug deklet templju. Vsaka plesalka je bila razglašena za prostitutko. Leto kasneje se je pojavila še težnja po odpravi prostitucije. Zagovorniki so postavljali zatočišča in seminarje za prostitutke, še vedno pa je bila prisotna ideja ženske odvisnosti od moškega.

V sredini štiridesetih let so ženske organizacije v celoti izgubile hegemonijo. Ideologija organizacij je bila preveč urbana, preveč srednjerazredna, da bi lahko adekvatno predstavljala vse Indijke.

Večina članic bivših ženskih organizacij se je pridružila marksističnemu gibanju in oznanjala socialistično revolucijo.

Leta 1936 se je volitev udeležila ena šestina polnoletnega prebivalstva. Na volitvah so sodelovale tudi vse ženske starejše od enaindvajset let, ki so imele lastnino ali določeno stopnjo izobrazbe. Ženske organizacije, ki so poprej zahtevale enakopravnost z moškimi, so sedaj zahtevale rezervirana mesta za ženske. Spredvidele so realnost in si hotele zagotoviti udeležbo v političnih vodah. Po protestu jim je Nehru ugodil. V vseh provincah so stranke imele natanko enako število kandidatk kot je bilo število rezerviranih sedežev. Province so dobile svojo vlado, ki pa je bila odgovorna centralni. Ženske so torej kljub majhnemu številu bile prisotne na politični sceni. Ne da bi se Angleži posvetovali z notranjimi vladami, so leta 1939 Indijo razglasili za aktivno v drugi svetovni vojni. Sprva je indijski kongres ponudil podporo v zameno za neodvisnost po vojni, a vlada ni odgovorila. Ministri indijskega kongresa so odstopili. To so bila leta naraščajočega komunalizma v Indiji. Leta 1940 je Ghandi razglasil civilno neupoštevanje angleških pravil. Na stotine protestnikov je bilo v zaporih. Na nacionalnem kongresu je bil ustanovljen oddelek za ženske, katerega naloga je bila študij ženskih nezmožnosti, rekrutiranje žensk v kongres, koordinacija in vodenje aktivnosti kongresnic ter ohranjanje stikov z ženskimi organizacijami (Forbes 2000).

Leta 1942 je kongres sprejel resolucijo o umiku Angležev iz Indije. Indijci so bojkotirali vse tuje prehranske produkte, šole in sodišča. Vlada je priprla člane kongresa. Na ulicah mest so se odvijali vsakodnevni protesti in spopadi s policijo, v ruralnih področjih so se delavci uprli delodajalcem. Začelo se je gibanje Quit Indija. Vzpostavili so radijsko postajo Glas svobode, v kateri so predvajali ideje neodvisne Indije. Angleška vlada je radijsko postajo ukinila.

Boj za neodvisnost je bil boj celotne Indije, boj žensk in moških, muslimanov in hindujcev.

Indijci so se združevali tudi izven svoje domovine. V Singapurju so ustanovili vadišče za ženske vojakinje. Kmalu so bila vadbišča tudi v Bangkoku in Rangoomu. Bilo je več kot

tisoč vojakinj. Te se niso razlikovale od moških. Nosile so uniforme s hlačami, večina izmed njih pa je imela kratke lase.

Vojska v boju nikoli ni aktivno sodelovala, vendar je imela psihološki efekt na ženske.

Po drugi svetovni vojni se je večina izobraženih žensk pridružila kmečkim gibanjem. Vključile so se tudi ženske iz ruralnih področij. Kmetje v znak protesta, pridelka niso izročili delodajalcu. V žetvi so imele veliko vlogo tudi ženske. Pomagale so v vseh fazah. Prvič so se mestne in vaške ženske združile v boju proti okupatorju.

Leta 1947 sta Indija in Pakistan postali neodvisni državi. Pakistan se je utemeljil kot verska država, Indija pa kot demokratična. Leto kasneje so umorili Ghanija, ženske so izgubile sanje o enakopravni državi pod vodstvom njihovega priljubljenega voditelja.

Indijska ustava je razglasila enakopravnost osnovnih pravic in prepovedala diskriminacijo na javnih mestih. Med leti 1950 in 1955 se je redefiniralo hindujske zakone o poroki, ločitvah in dedovanju. Ženske so bile vključene v stranke, ustanovljene pa so bile institucije za ženske potrebe. Vlada je v načrtovanje države vključila ženske organizacije. Večina teh organizacij je postala formalnih, s svojo pisarno in izobraževalnimi centri.

Z načrti vlade se niso strinjale privrženke komunističnih strank, saj so v vladnih načrtih videle redukcijo ženskih organizacij na dobrodne funkcije (Forbes 2000).

Leta 1954 je bila organizirana nacionalna konferenca za ženska vprašanja. Kljub trudu žensk za enakopravnost, indijska vlada ni bila resno izzvana vse do leta 1974, ko je bilo izdano poročilo o ženskem statusu z imenom Proti enakopravnosti (Toward Equality). Poročilo je naročilo ministrstvo za izobraževanje in socialo, namen poročila pa je bil >>...pregled ustavnih, legalnih in administrativnih provizij, ki so se nanašale na ženski položaj, njihovo izobraževanje in zaposlovanje. << (Toward Equality 1974: 12)

Zahteva za poizvedovanje o statusu žensk je prišla s strani Organizacije združenih narodov, ki se je pripravljala na prihajajoče mednarodno leto žensk.

V poročilu je bilo ugotovljeno, da se je status žensk po neodvisnosti poslabšal.

>> Milijoni žensk niso uživali modernosti, naj je bilo to v ekonomskem, tehnološkem, političnem ali socialnem pogledu, na žalost to ostaja dejstvo se danes.<< (Forbes 2000: 228-229)

Kljub prisotnosti žensk v političnem prostoru (7 odstotkov žensk v indijskem parlamentu leta 1991, v ZDA 6 odstotkov, v Veliki Britaniji 6 odstotkov(Forbes 2000: 230)), je bila edina vplivna ženska Indira Ghandi. Zanimala je feminizem, vendar je stalno opozarjala na slab položaj žensk in v ospredje postavljala pomembnost materinstva. Na poročilo Proti enakopravnosti je odgovarjala, da je bilo narejeno po zahodnih kriterijih, ki ne veljajo za Indijo. Trdila je, da Indijci niso seksisti.

Poročilo je povzročilo nastanek novih ženskih gibanj. Ta med seboj niso bila povezana formalno. Značilna je bila decentralizacija. Osredotočenost gibanj je bila na tradicionalnih praksah in verovanju kot sredstvih za zatiranje žensk. Ustanovili so prvi feministični časopis.

Nekateri znanstveniki vidijo ključ ženskega položaja v ekonomski poziciji. Ženske niso enakopravne z moškimi v lastništvu posestev, višini plače, zdravstveni oskrbi.

Poročilo Proti enakopravnosti je videlo kot enega od vzrokov, proces transformacije malih industrij in domačij v nacionalne industrije. S tem so največ izgubile ženske. Industrije so se preselile na oddaljena mesta, zahtevale pa so znanja in izobrazbo, ki jo ženske niso imele. Istočasno ženska prisotnost v modernizirani delovni sili ni bila zaželjena.

Kljub večjim dohodkom, so družine ženske še vedno zanemarjale. Praksa abortusa v primeru odkritega ženskega spola zarodka, je ostajala.

Vključitve žensk v javno življenje tu ne gre zanikati, vendar je kljub temu še vedno velika večina ostala doma in tradicionalno služila možu.

Prejšnja poglavja so obravnavala zgodovinsko vlogo žensk v javni sferi, skozi oči širše javnosti, zdaj pa si pogledimo še kakšno je življenje hindujke od rojstva do smrti, z vsemi že vnaprej določenimi pravili in ceremonijami.

7. OTROŠTVO

Skozi zgodovino je bilo v vseh patriarhalnih družbah, vključno z Indijo, rojstvo hčerke nezaželjeno, saj je sin omogočal stalno ekonomsko stabilnost družine. Ostal je v družini, v nasprotju s hčero, ki se je po poroki odselila, in tako omogočal podporo ostarelim staršem, poleg tega pa je imel vojaško vrednost, tako imenovano sposobnost vojskovanja in obrambe pred sovražniki, ki je ženska naj ne bi imela. (Altekar 1995: 3)

Nedvomno to ne drži, saj ženska z rojevanjem otrok posredno omogoča vojaško silo, primarno pa obstoj družbe.

Eden izmed razlogov za nepriljubljenost hčer v starodavni Indiji je bilo žrtvovanje žensk bogovom, medtem, ko so bili moški iz tega izključeni.

Poroka ženske takrat ni predstavljala težav, kar ne velja za kasneje, saj so si ženske partnerja same izbirale, vnaprej dogovorjena poroka takrat še ni obstajala. Tudi po smrti moža, so se ženske ponovno poročale. Skozi čas se je večal pomen čaščenja prednikov, častili pa so jih lahko samo moški, ženske so bile iz obredov izključene.

V začetku našega štetja se je pojavila praksa poročanja otrok, z njo pa tudi prepoved ponovnega poročanja vdov. Znotrajkatne poroke v družbi niso bile več priljubljene, zato se je oblikovalo na stotine podkast, ki so bazirale na eksogamiji. Pojavile so se težave pri iskanju partnerja za žensko, ki jih prej ni bilo. Izbira je bila zdaj mnogo težja, saj so jo določala nova pravila.

Prepoved ponovnega poročanja v primeru smrti moža, je označila nova praksa v petem stoletju našega štetja – sati, zažiganje živih vdov na pogrebni grmadah njihovih mož, s katero naj bi se izrazila njihova predanost in žalovanje ob izgubi moža.

Ob vseh teh razlogih ni težko spredvideti zakaj rojstvo hčere ni bilo zaželeno.

>>Biti oče ali mati ženski potomki je pomenilo izvor neznosne bolečine in bede. <<
(Altekar 1995: 5)

Kot naravna posledica temu dogajanju, se je začela pojavljati nezaželjenost ženske potomke tudi v literaturi. V Mahabharati je tako mogoče zaslediti odstavek, da medtem, ko moški potomec prinaša upanje, ženska potomka prinaša težave (Altekar 1995: 5).

Kljub nezaželjenosti ženske potomke v vedski literaturi ni bilo zaslediti prakse infanticida. Četudi se je praksa ponekod pojavljala, je bila strogo obsojena s strani Smritijev¹³. V vzponu angleške civilizacije naj bi ta praksa prevladala v nižjih kastah, vendar pa dokazov za to ni moč najti.

Še več, statistika med leti 1891 in 1931, ki je vzela v vzorec deset tisoč ljudi, kaže, da je bilo število deklet starih do pet let v vseh letih malo večje od števila fantov.

Tabela 1: Razporeditev spolov med otroci starimi manj kot pet let v Indiji

Vzorec: 10 000 ljudi

Leto	št.fantov starih manj kot pet let	št.deklet starih manj kot pet let
1891	1409	1527
1901	1254	1339
1911	1327	1433
1921	1202	1306
1931	1458	1665

Vir: Altekar (1995: 77)

Statistike izdelane med indijsko populacijo ni moč vzeti kot dokaz, da infanticid v Indiji ni obstajal, saj je kot prvo, v vzorec vzetih premalo ljudi, in kot drugo, v Indiji veliko prebivalstva ni bilo popisane s strani statističnega urada.

8. IZOBRAŽEVANJE

V letih pred našim štetjem izobraževanje žensk v Indiji ni bilo nič nenavadnega.

Ženske so bile razdeljene v dve skupini; Brahnavadinis-študij teologije in filozofije, ki je trajal celotno življenjsko obdobje in Sadyodvahas-študij, ki je trajal do poroke.

(Altekar 1995)

Bistvo študija je predstavljala vedska literatura. Študij je potekal v krogu družine, po specializaciji so se učenke pridružile slovitim učiteljem. Teh v indijski družbi ni bilo

¹³ Smriti je pojem, ki izvira iz sanskrta. Označuje tradicijo in se pojavlja kot sekundaren po pomembnosti v primerjavi s šrutiji. Del smritijev predstavljajo Purane, Sutre in Mahabharata.

veliko. Tu je na mestu dodati, da do četrtega stoletja našega štetja niso obstajale niti javne šole za dečke, kaj šele za punčke, zato je bila javna praksa poučevanje doma.

Od vedskega do sutra obdobja (do 300 p.n.št) je bila za punčke višjih kast prav tako obvezna upanajana¹⁴, kar je zahtevalo visok nivo izobrazbe.

Uveljavitev otroške poroke v začetku našega štetja¹⁵ pomeni začetek stagnacije ženskega izobraževanja. Ukinjen je bil tudi proces upanajane. V dobrem stoletju je bila ženskam popolnoma odvzeta možnost izobrazbe. Kriza se je le še stopnjevala. V osmem stoletju našega štetja so bile punčke poročene že pri osmih letih. Še vedno je bilo tukaj približno dve leti časa za izobraževanje punčk, vendar je bila vsa energija usmerjena v priprave za poroko.

V obdobju muslimanske nadvlade je nepismenost hindujk sunkovito naraščala, z angleškim koloniziranjem pa je žensko izobraževanje popolnoma zamrlo. Z letom 1850 je indijska administracija začela spodbujati izobraževanje žensk, a brez pravih uspehov. Punčke so se še vedno poročale pri osmih letih in izobraževanje je bilo nemogoče.

>>V začetku dvajsetega stoletja so se poročna leta punčk dvignila na dvanajst, 1955 pa je zakonodaja podala osemnajst let kot ustrezno starost za poroko deklet. S tem zakonom je bila indijskim ženskam spet podana možnost izobraževanja.<<

(Altekar 1995: 26)

Primarno šolanje za dekleta ni predstavljalo več problema, še vedno pa je potrebno preudariti sekundarno in univerzitetno šolanje. Zunaj velikih mest ni bilo veliko šol namenjenih deklicam, zato so bili starši prisiljeni pošiljati svoje hčere v šole namenjene dečkom. Želja po ločenem šolanju deklic in dečkov ni izvirala iz predsodkov, temveč iz dejstva, da večina žensk po končani srednji šoli ostane gospodinja v domu in zato potrebuje poseben program, ki ustreza njenim potrebam .

¹⁴ Upanajana je v hinduizmu obdobje učenja. Večinoma se to obdobje začne nekje pri sedmih letih.

¹⁵ Ustrezna starost deklet za poroko je bila nekje med dvanajst in trinajst let (Altekar 1995)

9. POROKA

Poroko v hinduizmu lahko smatramo za najpomembnejši trenutek v življenju žensk. Z njo je zaznamovana njihova prihodnost in sigurnost.

9. 1. Razvoj poroke

Ep Mahabharata nas poučuje, da institucija zakona v starodavni Indiji ni obstajala, Svetaketu naj bi bil tisti, ki naj bi promiskuiteto zaokrožil s formalno poroko (Altekar 1995).

Ali je promiskuiteta v predvedskem obdobju obstajala ali ne ni mogoče z gotovostjo zatrditi, saj so dokazi za njo zgolj ohlapni.

>> Ne samo, da je bila institucija poroke ustanovljena že v vedskem obdobju, temveč je bila že tedaj smatrana kot socialna in verska dolžnost in obveza. << (Altekar 1995: 31)

V vedah je moč zaslediti odstavek, da >> oseba, ki ni poročena ne more biti sveta. Iz verskega vidika ostaja nepopolna in zato neprimerna za udeležbo v verskih zakramentih. << (Altekar 1995: 31)

Tako prepričanje v hinduizmu obstaja še sedaj.

Institucija poroke je vsekakor zaznamovala novo obdobje verskega življenja z novimi dolžnostmi. Dolžnost mladoporočencev je bilo izvajanje posebnih ritualov za bogove, poleg tega pa tudi poskrbeti za podmladek, ki bo omogočil čaščenje bogov za vedno.

Do približno 500 let pred našim štetjem kljub zaželjenosti poroke v družbi, ta ni bila izvajana za vsako ceno. V primeru, da fantu ali dekletu, ki sta bila primerna za poroko niso našli ustreznega partnerja, se poroka ni izvedla. Pogost vzrok za neizvedbo je bil tudi resen psihičen ali fizičen defekt.

Okoli leta 300 pred našim štetjem je poroka postala obvezna za vsa dekleta. Tu obstajajo trije glavni vzroki. Prvič, v tem času je mnogo deklet prestopilo v budizem brez privolitve njihovih staršev. Ker velikokrat niso živele po visokih idealih njihovih staršev, je bilo njihovo ravnanje s strani družbe obsojanja vredno. Z uveljavitvijo obvezne poroke naj bi družba takšna ravnanja onemogočila. Drugič, poroko deklet so primerjali z upanajano fantov. Če je bila upanajana obvezna za vse dečke, naj bo poroka obvezna za vse deklice. Kot tretji vzrok naj navedem ep Mahabharato, ki je povečeval poroko, češ,

da omogoča mnogo lažje življenje. Med drugim je v epu moč zaslediti, da ima pokojnica pravico do sežiga njenega trupla samo v primeru, da je poročena.

Mlada dekleta so se tako znašla v zakonskem jarmu še preden so bile dovolj stare, da bi same odločale o sebi. Ta zapoved je poskušala uničiti vse spiritualne in znanstvene ambicije deklet.

V začetku našega štetja je bila zaželena poroka pred puberteto deklet. >> Nekateri misleci so predlagali, da starši poročijo svoja dekleta pred njihovo puberteto, četudi ne najdejo primerne partnerja za njih << (Altekar 1995: 34). To je povzročilo mnogo težav zlasti pri dekletih, ki so bila bolna ali imela kakršenkoli defekt. Starši so jih največkrat poročali z moškimi za katere so že vnaprej vedeli, da njihove hčere ne bodo spoštovali ali pa se ji bodo kasneje odpovedali. Dekleta s hibami, ki so ostala neporočena, so s smrtjo njihovih staršev ostala prepuščena samim sebi, saj njihovi bratje za njih niso skrbeli. Dostikrat so postala tarča hudobnih primerkov družbe, ki so jih izkoriščali in poniževali.

9.2. Oblike poročanja

Dobro poznanih je osem različnih oblik zakona podanih s strani Smritijev v Dharmašāstra literaturi. To niso edine oblike, poleg njih obstaja tudi precej drugih, ki so precej pogoste predvsem za nižje kaste v hindujski družbi.

Najprej si pogledjmo oblike, ki s strani družbe niso zaželene.

Paisacha poroka je ena izmed najbolj nezaželenih. V take vrste zakonu je nevesta ponavadi tarča potegavščin; velikokrat jo nalašč preveč napijejo ali pa jo moški ponižuje s svojo fizično nadvlado in ji ukazuje stvari, ki pridonajajo k njegovi strasti. Kot Paisacha poroka je bila v srednjem veku razumljena tudi tista, kjer je bila ženska začarana s strani ženina in potem ugrabljena. V taki vrsti zakona naj bi bila uporaba sile ali sleparstvo s strani ženina legitimni dejanji, ženinu pa naj bi bilo dovoljeno, da si izbere žensko, ki mora biti potem njegova žena.

Smritiji naj bi to vrsto zakona uvrstili na svoj seznam zaradi stare tradicije. Želeli so izobčiti to navado in so jo tako omenili zgolj kot prikaz najbolj obsojane prakse.

(Altekar 1995)

Za legitimnost te prakse obstaja še en vzrok.

V začetku našega štetja je hindujska družba začela velik pomen pripisovati nedolžnosti deklet. Za dekleta, ki so bila posiljena, je bila težavno najti ženina. Zakonodajalci so jim tako omogočili to vrsto poroke z izbrancem, ki za njih ni bil primeren. >>To ni bil najbolj zadovoljiv dogovor, vendar edini, ki je bil na razpolago.<< (Altekar 1995: 36)

Rakshasa poroka ali drugače imenovana poroka kšatrij izvira iz predzgodovinskih časov, ko je ženska pomenila nagrado v vojni. Zmagovalec je domov odpeljal bodočo ženo. Ženska je bila smatrana kot trofeja. Take vrste zakoni niso bili pogosti in večinoma so bile poroke tudi med kšatrijami dogovorjene. Zanimivo je, da je sledi te vrste poroke še vedno moč zaznati v simbolnem pomenu med obredom poroke v nekaterih delih Gudžerata. Moški je med obredom smatran kot bojevnik, ki bo svojo žensko odpeljal stran od doma.

Asura Vivaha poroka določa, da moški lahko dobi družico zgolj, če plača razumno ceno za njo. Za dekletu in njene starše naj bi bilo ponižujoče, da bi šla v zakonski jarem brez plačila, saj tako naj ne bi cenili njene vrednosti, poleg tega pa bi to pomenilo tudi izredno nizek status njenih staršev in nespoštovanje. Prvotno naj bi bilo plačilo namenjeno njenim strašev, ker so izgubili pomoč v hiši, kmalu pa je bil del plačila podarjen tudi nevesti.

V primerjavi s kšatrijsko poroko je ta poroka pomenila velik pridonos za odnos družbe do žensk. Ženska je imela vrednost in večinoma moški niso več poniževali in izrabljali svojih žen. Preveč so morali plačati za njih in v primeru njihove smrti bi si ekonomsko težko privoščili nadomestek za njo. (Altekar 1995)

Po drugi strani lahko rečemo, da je take vrste poroka nespoštljiva do žensk, saj so bile smatrane zgolj kot blago. Skozi vsa leta je del družbe to prakso obsojal in v indijski literaturi je moč najti grožnje staršem, ki bodo svoje hčere prodali naboljšemu ponudniku, češ, da bodo izobčeni iz družbe.

Praksa je postala vedno bolj množična vzporedno z zniževanjem godnih let deklet za poroko. Vedno mlajša, ko so bila dekleta, manj je bilo možnosti, da bi lahko volji staršev nasprotovale.

Gandharva poroka je poroka, ki se zgodi zaradi ljubezni med partnerjema, takoj, ko se zaljubita, se poročita. Pred poroko ni nobenih posebnih obredov. Izvira iz vedskega obdobja. Pojavljalo se pomisleki o njeni uvrstitvi med poroke zaželene med družbo.

>> V Kamasutri je take vrste poroka vpisana kot idealna, V Mahabharati je uvrščena med zaželene poroke <<(Altekár 1995: 41). Kasneje so ta tip porok zavračali, poleg tega pa je postala neizvedljiva zaradi uveljavitve otroških porok.

Zgoraj omenjene oblike porok ne pomenijo spremembe v družini–gotri hčerke, ker ta nikoli ne prestopi v družino moža. Drugače je z ostalimi tipi porok, ki nevesto po poroki uvrščajo v družino ženina.

Arsha poroka

Oče neveste lahko od njenega bodočega ženina sprejme kravo in bika za izvajanje ceremonij, ki vključujejo kravje mleko. Širše gledano je to nadomestilo za denar, ki so ga starši neveste dobivali od njihovih ženinov. Nekateri družine so še vedno za nevesto določale ceno in krava je bila kompromis.

Nekateri pisci enačijo to vrsto poroke s poroko asura in jo uvrščajo najnižje na seznamu zaželenih porok. Drugi jo zagovarjajo z argumentom, da >> ...v tej vrsti poroke ni razlik med nevestami. Vse dobijo eno kravo in enega bika v ceremonialne namene, zato to ne gre izenačevati s ceno deklet. << (Altekár 1995: 44)

Daiva poroka

Vrsta poroke, kjer je hčerka ponujena duhovniku s strani žrtvovalca. Ta oblika poroke je dobila ime po devah, ker je bila dogovorjena v času žrtvovanja devam. Ta oblika poroke ni bila zaželjena s strani Smritijev, saj so trdili, da v času žrtvovanja bogovom, duhovniki in žrtvovalci ne bi smeli misliti na nobene sekularne zadeve kot je poroka. Vsa pozornost bi morala biti namenjena bogovom. Žrtvovanje je bilo priljubljeno do četrtega stoletja pred našim štetjem. Ponavadi je trajalo več tednov. Žrtvovalec je povabil več duhovnikov za izvajanje ceremonij in izbral med njimi enega, ki mu je ponudil svojo hči. To je bilo obdobje porok po puberteti in takšna poroka je predstavljala idealno rešitev težavnega iskanja partnerjev za odraslo hči. Ta je imela zaradi dolgotrajnosti obreda možnost vpliva na starše pri izbiri svojega partnerja.

Daiva poroke so izginile skupaj z vedsko tradicijo žrtvovanja.

Brahma in Prajapatya sta edini obliki poroke, ki sta v veljavi še danes. Razlika med njima ni jasno začrtana.

Brahma poroka

Oče svoji hčerki skrbno izbere ženina, ga povabi v svojo hišo in mu ponudi nevesto po določenih religijskih pravilih. Dekle aktivno ne sodeluje pri odločitvi.

>> Čeprav je dekle obravnavano kot objekt, to njenemu bodočemu možu ne daje nobene pravice, da jo tretira kot svojo lastnino. Dolžnost ženina je spoštovanje svoje žene in medsebojna povezanost skozi vse življenje.<< (Altekar 1995: 47)

Ženska se v Indijski mitologiji pojavlja kot dar zgolj zaradi indijske besede dana, ki ima zelo svet pomen. Nekdo lahko da "dano" zgolj pravilno kvalificirani osebi. Torej je moral biti hčerin izbranec primeren in cenjen mož. Prejeti "dano" pomeni zaupanje v očeh Boga in v primeru izrabe tega, zagovarjanje pred kreatorjem vesolja. Velik vpliv religije v porokah je istočasno pomenil zavarovanje ženske pred zlorabami in nespoštovanjem s strani moških.

V starodavni Indiji se poroka kot sekularni dogovor ni uveljavila.

>> Poroka je bila smatrana za sveto religijsko združitev do katere je pripeljala božanska moč.<< (Altekar 1995: 49)

9. 3. Poročna starost deklet

V Vedskem obdobju so se dekleta poročala med petnajstim in šestnajstim letom. Termin za poroko "udvaha"-odpeljati stran (nevesto), predpostavlja poroko po puberteti in kaže na to, da se je nevesta takoj po poroki preselila k ženinu.

Okoli četrtega stoletja pred našim štetjem so pisci Dharmasuter (4.st.p.n.št.-1.st.p.n.št) predlagali, da naj bi se dekleta poročala največ tri leta po puberteti. Pojavljala sta se dva različna tabora. Nekateri so trdili, >>..., da je življenje prehodno in, če naj bi poroka zagotavljala kontinuiteto družine, nevesta ne bi smela biti premlada.<< (Altekar 1995: 54)

Za druge je poroka predstavljala absolutno čistost, zato naj bi se izbirala dekleta, ki bi bila tako mlada, da ne bi niti pomislila na spolnost.(Altekar 1995)

V začetku našega štetja se je družba odločila za predpubertetne poroke. Prekinjena je bila upanajana za dekleta, zato je bil pritisk na njih še večji. Pri petnajstih letih je bil zaželen potomec in dekleta, ki se do takrat še niso niti poročila, so preživljala težke čase.

V drugem stoletju našega štetja so predpubertetne poroke postale nekaj običajnega. V primeru, da do pubertete starši niso našli dekletu primerneža, so jo velikokrat poročili z moškim, s katerim se nista ujemala.

Med petim in desetim stoletjem našega štetja se je pričelo spodbujati poroke dosti pred puberteto. Dekle naj bi stopilo v puberteto okoli desetega leta, zato so ta leta zadnji čas za poroko. Idealna starost je bila osem let, ker naj bi predstavljala ravnotežje z upanajano dečkov, ki se je prav tako izvajala pri enaki starosti.

Sprva so prakso predpubertetnih porok spoštovali zgolj brahmani.

Obstajajo zapiski, da vse do sedemnajstega stoletja našega štetja, kasta kšatrij ni pristajala na takšno vrsto poroke. Kšatrije so bojevniki in tako zgodnje poroke bi v družbo prinesle še več vdov.

Tam kjer so upoštevali predpubertetne poroke, se je primerna starost za dekleta začela zniževati kot posledica analogije z upanajano. Staršem je bilo svetovano, da se upanajana izvrši pri petih letih starosti, zato se je avtomatično starost deklet za poroko znižala na komaj pet let.

Ti ekstremni vzorci se v družbi niso obdržali dolgo časa, značilni pa so bili predvsem za nižje kaste.

V enajstem stoletju našega štetja je bila povprečna starost brahmanskih nevest dvanajst let. (Altekar 1995)

>> Osmo in deveto stoletje našega štetja je zaznamovalo razvejanje kast na stotine podkast in prepoved poročanja znotraj njih.<< (Altekar 1995: 59)

Iskanje primerneža za hčerko je postajalo vedno težje, področje možnih izbir se je z uvedbo podkast opazno zmanjševalo. To je neposredno pripeljalo do porok v zgodnjih letih.

Starši niso hoteli prelagati poroke na kasnejša leta, če so našli ustreznega ženina. Ta bi lahko v tem času lahko poiskal novo nevesto, njihovi hčeri pa bi grozilo, da bi ostala sama.

Priljubljenost otroških porok se je povečevala tudi v srednjem veku.

V začetku britanske vladavine, je bila povprečna starost deklet pri poroki osem ali devet let (Altekar 1995). S prihodom zahodnjaških idej na področje Indije, so indijski intelektualci začutili potrebo po zvišanju poročne starosti deklet, vendar njihovi predlogi niso bili uspešni vse do začetka dvajsetega stoletja. Takrat so starost zvišali na dvanajst let. Širša družba je imela še vedno pomisleke, a je počasi začela sprejemati nov običaj. Zakon Sarda je starost deklet zvišal na štirinajst let, upošteval pa ga je večinoma napredni srednji razred. Velika inflacija leta 1942 je onemogočala preživetje srednjega razreda zgolj z eno plačo v družini. Odprle so se nove možnosti zaposlitev za ženske. Zaposlovanje žensk je prineslo nujnost izobraževanja in zato kasnejšo poroko okoli enaindvajsetega leta.

S to prakso poročanja deklet se hindujska družba vrača v vedsko tradicijo, kjer je bil velik poudarek na izobraževanju deklet, vseeno pa po nekaterih delih Indije še vedno obstaja praksa zgodnjega poročanja.

>> Fantek je star približno šest let, ko ga poročijo z deklico, vendar živita ločeno vse do njenega osemnajstega leta. << (Pogovor z Ganešom)¹⁶

Prav tako kot ni zaželena poroka pri desetih letih, tudi ni zaželena poroka pri tridesetih letih. Večina deklet, ki se ne poroči okoli svojega dvajsetega leta predstavlja veliko breme za družino, ker ta nima dovolj finančnih sredstev, da bi jo preskrbela.

Starost v Evropi.

Tako kot v Indiji, je bila tudi v starodavnem Rimu povprečna starost deklet enajst let. Zakon je bil stvar vojaških taktik in zavezništev.

Tudi Cerkev je zagovarjala zgodnje poroke. Punčke naj bi bile poročene pri dvanajstih letih. V Veliki Britaniji so postale pozne poroke običajne šele od sredine devetnajstega stoletja naprej in vse do leta 1929 je ostalo v veljavi, da so legalna leta za poroko, dvanajst let za dekleta in štirinajst za fante. Tega leta je britanski parlament zvišal legalno poročno starost na šestnajst let tako za fante kot za dekleta. (Altekar 1995)

¹⁶ Pogovor z Ganešom, pripadnikom kaste brahmanov, duhovnikom v Nataraja templju, Chidambaram, marec 2002

9. 4. Vloga ženske pri odločitvi za poroko

Z zniževanjem ugodne starosti deklet za poroko, je padala tudi avtonomnost njihove izbire. Svayamvara-koncept samostojne odločitve ženske pri izboru ženina, je preživel nekje do dvanajstega stoletja, ki je zaznamovalo modo otroških poroke. Večina takih porok se je odvijala znotraj razreda kšatrij in še to vedno po diskusiji hčere z očetom.

9. 5. Dota

Dota je blagovno-denarna zamenjava med starši mladoporočencev.

V starodavni Indiji je dota pripadala nevestinemu in ne ženinovemu očetu, saj je s tem, ko je ženin odpeljal nevesto, njeno družino depriviral za njeno pomoč v gospodinjstvu.

Pred Atharvavedo hindujci dote niso poznali. Koncept je prišel v družbo z medsebojnim izmenjavanjem daril znotraj kraljevske družine. Darila so bila v kraljevskih družinah na prostovoljni bazi, zato bi jih težko umestili v koncept dote, so pa vsekakor njen zametek.

Dolgo časa je bila cena dote zgolj nominalna, v trinajstem stoletju pa je v kraljevskih družinah zaradi močne zaželenosti njihovih sinov, prišlo do astronomskih cen.

Med ostalim prebivalstvom je vse do devetnajstega stoletja, dota ostajala zgolj prostovoljni prispevek nevestinega očeta in ni imela nobenega vpliva na dogovor o poroki. (Altekar 1995)

V obdobju britanske kolonizacije je dota postala izredno pomemben faktor.

>> Izobraževanje na visoki ravni in s tem dober začetek kariere v svojem poklicu je med mladimi fanti izredno izboljšalo ekonomsko in socialno pozicijo in jih tako naredilo izredno zaželene za ženine. S tem se jim je močno dvignila cena na poročnem trgu. << (Altekar 1995: 71)

Ta navada se je v hindujski družbi ohranila vse do danes.

>> Nevestini starši, dajo ženinovim dva tisoč rupij¹⁷. Mi imamo srečo, da je samo toliko, v drugih kastah je dota mnogo večja.<< (Pogovor z Ganešom)

Samo dobro izobraževanje žensk in poroke v kasnejših letih lahko pripomorejo k izkoreninjenju tega koncepta.

¹⁷ V Indiji je denarna enota indijska rupija. Za lažjo ponazoritev naj povem, da je sto rupij okoli petsto slovenskih tolarjev, povprečna indijska mesečna plača pa je okoli tisoč rupij ali manj.

9. 6. Koncept pravil pri poročanju

V večini družb obstajajo pozitivna in negativna pravila pri izbiri partnerja za poroko. Pozitivna določajo s kom naj bi se oseba poročila, negativna pa s kom naj se ne bi. Endogamija in hipergamija tako določata skupine znotraj katerih naj bi se oseba poročila, medtem, ko eksogamna pravila prepovedujejo poroko v določenih skupinah.

Endogamija in hipergamija sta povezani s kastno strukturo. Moški se mora poročiti znotraj svoje subkaste (jati).

Včasih je ta tako majhna, da vključuje zgolj širše sorodstvo ženinovih staršev. (Srinivas 1995)

Eksogamna pravila so komplementarna endogamnim, prepovedujejo poroko med osebami iste skupine. Naj tu pojasnim eksogamiji gotra in sapinda.

9. 6. 1. Gotra

Današnje pravilo, ki prepoveduje poroko med osebami iste gotre, je bilo nepoznano indijski družbi dolgo časa. Gotra je pravilo tako imenovane dvakrat rojene kaste, brahmanov, vendar pa obstaja nekaj primerov tega koncepta tudi zunaj te kaste.

>> Gotra pomeni skupino ljudi, ki jih med seboj povezuje spiritualna ali krvna vez.<< (Altekar 1995: 73)

>> Gotre so različne vedске skupine, ki pomenijo potomce različnih sadhujev. So hkrati pot in razločitev.<< (Pogovor z Ganešom)

Moderni zakon poroko znotraj iste gotre označuje za nelegalno, vendar se ta zakon marsikomu zdi nesmiselen. Gotre so bile izvorno zgolj priimki in zato člani iste gotre nimajo krvne vezi. Tudi, če predvidevamo, da je izvorno ta povezanost obstajala, je težko logično, da bi bila po tolikih stoletjih medsebojnega mešanja, sedaj poroka zaradi tega prepovedana. Spet v drugih literaturah najdemo razložen pojem gotre, kot >>...tradicijo izvora iz določenih razsvetljenih mož (sage), ki so živeli skozi preteklost <<(Srinivas 1995: 55). Tako naj bi osebi, ki pripadata isti gotri, kljub izvoru iz različnih lingvističnih področij, imeli prepoved poročanja med seboj.

V nasprotju z Ambedkarjem, ki trdi, da poroka znotraj iste gotre še vedno ni odobrena, Srinivas v ospredje postavlja hindujski poročni zakon iz leta 1955, ki je legaliziral poroke znotraj iste gotre.

9. 6. 2. Sapinda

Za žensko, ki ni v isti Sapindi po mamini strani, niti ne pripada isti družini po očetovi strani, je priporočena poroka z "dvakrat rojenimi"¹⁸ (brahmani, kšatrije, vajšje) (Manusmriti 5-60)

Moški naj izbere žensko, ki je sorodstveno od njega oddaljena saj za deset družin pa čeprav so bližnje vezi bogatejše v materialnem smislu. (Manusmriti 5-61)

Sapinda je koncept poročanja med sorodniki.

Sam pojem ima dva pomena. Prvi za sapindo smatra tiste, ki si delijo člene istega telesa, drugi pa tiste, ki jih združi darovanje riževih kroglic istim mrtvim prednikom.

(Srinivas 1995)

Med hindujci je take vrste poroka prepovedana

Nenapisano pravilo je v preteklosti poveljevalo, da ženin in nevesta po materini strani nista v sorodu vsaj pet generacij in po očetovi vsaj sedem, leta 1955 pa je hindujski poročni zakon določil, da >>...je poroka dovoljena zgolj za tiste, ki po očetovi strani niso v sorodu več kot pet generacij, po materini pa tri.<< (Srinivas 1995: 56)

9. 7. Medkastno poročanje

Če moški poročijo žensko svoje kaste ali pa žensko nižje kaste, naj bosta tretirani v skladu s svojo kasto. (Manusmriti 4-85)

Samo žena, ki spada v isto kasto kot njen mož, naj osebno prisostvuje dnevnim posvečenim ritualom. (Manusmriti 4-86)

Za prvo poroko naj moški izbere žensko svoje kaste, kasneje pa tiste, ki so najbližje njegovi kasti. (Manusmriti 4-103)

Tudi medkastno poročanje vse do desetega stoletja ni predstavljalo problema. Vzrok za to je bil v razvoju kast. Do takrat med kastami ni bilo velikih razlik. Vsi so izvajali upanajano. Konec devetega stoletja so puritanski brahmani sami začeli vzpostavljati razlike. Kopati so se začeli več kot dvakrat na dan, jutranji in večerni molitvi so dodali upoldansko. Ostale kaste tem pravilom niso sledile, zato so se pojavljale vedno večje

razlike med brahmani in ostalimi kastami. Medkastno poročanje je postalo nezaželjeno. Ko so brahmani znotraj svoje kaste ustvarili endogamijo, so jim sledile tudi druge kaste. >> Poroka je vedno znotraj iste kaste. Mi nikoli ne vzamemo ženske iz druge kaste in ne damo ženske v drugo kasto.<< (Pogovor z Ganešom)

9. 8. Izbira partnerjev

V tradicionalni hindujski poroki je obvezno prisoten purohita-astrolog, ki pregleda ujemanje potencialnih partnerjev in določi najprimernejši datum za poroko. Sledi izmenjava daril med družinama bodočih zakoncev in poseben ritual.

Ganeš opisuje svojo poročno ceremonijo z naslednjimi besedami: >> Pred poroko je zaroka. Najprej preverimo ujemanje horoskopov med potencialnima partnerjema in, če se planeti ujemajo, nastopijo dolžnosti. Prvih pet dni bodoča nevesta prihaja v hišo ženina, vendar odhaja spat domov. Dejstvo je, da se indijske ženske poročajo zelo mlade. Če je fant star devetnajst let, jih dekle šteje samo petnajst. Do njenega osemnajstega leta, živimo posebej in ne govorimo med seboj. Ženska čez dan opravlja svoje dolžnosti v moževi hiši, zvečer pa se vrača domov. Jaz sem imel srečo, da je moja žena živela v sosednji hiši.<< (Pogovor z Ganešom)

V današnjem času se je vloga astrologov pri iskanju idealnih partnerjev izredno zmanjšala, namesto tega se urbani srednji razred Indijcev poslužuje oglasov v dnevnem časopisju. (glej prilogo E str.85)

Tako je našla moža tudi Sofija, lastnica knjigarne v Puni, s katero sem govorila leta 2001. Njena družina spada v kasto brahmanov. Kot pravi, ji starši niso nikoli zapovedovali s kom naj se poroči, kljub temu, da je bila dogovorjena poroka v navadi.

Sofija se je rodila v Goi. Pri osemnajstih je izgledala mnogo starejša, poleg tega pa je bila za Indijko izredno velika (sto petinsedemdeset centimetrov). To je bil razlog, da je nihče od moških ni želel vzeti za ženo. Po očetovi smrti sta z bratom dala oglas v časopis in tako je spoznala svojega bodočega moža. Čeprav ni bil bogat in je bil iz Pandžaba, ga je vzela. (Padmin dnevnik 2001¹⁹)

¹⁸ Hindujski jih imenujejo tudi dwija

9. 9. Poročna ceremonija

Ceremonija je izredno pomemben vidik hindujske poroke, še posebno med brahmani. Poročne ceremonije sestavljajo ritual zaroke (niscitartha), določitev primerne datuma poroke (muhurta), sprejem ženina s strani dekletove družine (kasiyatra), formalno videnje neveste in ženina (mukhadarasana), izmenjava vencev, podaritev neveste ženinu (kanyadana), stisk nevestine roke (panigrahama), objem daritvenega ognja (agniparinaya), daritev posušene veje ognju (layahoma) in upoštevanje sedmih korakov. Ritual spremljajo himne in teksti v sanskrtu.²⁰

(Srinivas 1991)

V zadnjem času je mogoče zaznati vse večjo vesternizacijo med višjimi kastami, zato je ritual reduciran na minimum, medtem, ko nižje kaste v želji po vzponu na hierarhični lestvici vse bolj prevzemajo sanskrtske navade in rituale.

¹⁹ Padmin dnevnik sem poimenovala svoj osebni dnevnik, ki sem ga pisala skozi celotno potovanje po Indiji med leti 2001 in 2002.

²⁰ Za obsežnejši opis ceremonije glej Dubois, A. Hindu manners, customs and ceremonies, New Delhi, Rupa& Co., 1999

10. LOČITEV

Noben razsoden moški naj hčere ne odda drugemu potem, ko je svojo hči oddal enemu moškemu. (Manusmriti 4-71)

Mož lahko ženo zapusti v primeru, da je ta omadeževana, bolna, razdevičena in mu bila dana na nepošten način. (Manusmriti 4-72)

Če kdorkoli odda svojo omadeževano hčer moškemu, ne da bi mu za to povedal, lahko ženin razveljavi dogovor. (Manusmriti 4-73)

Če je šel moški na potovanje zaradi svete dolžnosti, ga je žena primorana čakati osem let. Če je njegov namen izobraževanje in slava, potem ga mora čakati šest let, če pa je odšel zaradi užitka, tri leta. (Manusmriti 4-76)

Eno leto naj moški, ki ga žena sovraži, vztraja z njo. Po enem letu naj jo prikrajša njenega imetja in naj jo zapusti. (Manusmriti 4-77)

Ženska, ki pokaže nespoštovanje do svojega moža zaradi njegovih strasti, kot sta alkoholizem ali bolezn, mora biti izolirana tri mesece in prikrajšana za svoje ornamente in stvari. (Manusmriti 4-78)

Žensko, ki pije alkohol, je slabo vzgojena, uporniška, bolna, mož lahko ob kateremkoli času zamenja z drugo žensko. (Manusmriti 4-80)

Neplodno žensko lahko mož zamenja za drugo po osmih letih, če pa so vsi otroci umrli, jo lahko zamenja po desetih. V primeru, da je rodila samo hčere, naj jo zamenja po enajstih letih, če pa je prepirljiva, naj bo zamenjana z drugo žensko brez čakanja.

(Manusmriti 4-81)

Če je ženska bolna, vendar pa naklonjena svojemu možu, naj bo zamenjana zgolj z njeno privolitvijo in naj ne bo nikoli osramočena. (Manusmriti 4-82)

V literaturi Dharmašāstra (200-1200 l.n.št.) je zapisano, da se moški lahko ponovno poroči, medtem, ko je ženskam ločitev prepovedana. Kot krščanstvo, je tudi hinduizem smatral, da je poroka nerazdružljiva, vseeno pa najdemo primere, ko je bila ženskam dovoljena ločitev.

Pred našim štetjem je ženska lahko zapustila moža v primeru, da je bil impotenten, nor ali pa je imel nalezljivo bolezen. Ponovno se je lahko poročila v primeru, da v prejšnjem zakonu ni imela otrok.

V obdobju začetka krščanstva in z vzponom puritanizma se je razširila ideja o zgolj enkratni poroki ženske. Ta ideja je veljala pretežno v višjih kastah, medtem, ko so se v nižjih ločitve še vedno pojavljale.

Če primerjamo hinduizem s krščanstvom, vidimo, da RKC ločitve še danes ne priznava.

V hindujskih poročnih običajih, se lahko ponovno poroči samo moški in celo prisili žensko, da kljub novi ženi ostane v hiši kot gospodinja. (Altekar 1995)

Obstajata dva načina za izboljšanje situacije. Eden izmed njih je prepoved poligamije. Ta prepoved bi avtomatično izkoreninila prakso zapuščenih žensk. Drug način je možnost ločitve v predpisanih pogojih.

Leta 1955 je bil sprejet zakon, ki omogoča ločitev v primeru, da eden izmed zakoncev pristopi k drugi veri ali pa v zakonu vlada krutost, ki je utemeljena z občutkom ogroženosti v skupnem življenju. Ločitev je možna tudi v primeru petletne norosti enega izmed partnerjev ali pa pet let trajajoče prenosljive bolezni. Če ima mož konkubino pet let, žena lahko zahteva ločitev. (Srinivas 1991)

Če pobližje pogledamo hindujsko družbo, ločitev tudi ženskam ni pisana na kožo. V primeru ločitve ženska izredno težko najde novega partnerja, ki bi zanjo skrbel, zato se večina ne strinja z ločitvijo. Ločitev naj bi bila tako skrajna sila v nevzdržnem vsakdanjiku.

11 . ŽIVLJENJE PO POROKI

Žena ni moževa sužnja, temveč njegova sopotnica, pomočnica in enakopravna partnerka v vsej njegovi sreči in trpljenju-tako svobodna kot mož, da si izbere svojo pot.

(Mahatma Ghandi)

Do petega stoletja pred našim štetjem je bila nevesta v družini spoštovana kot enakopravna članica družine. Kljub moževi superiornosti, je ženska simbolizirala dom. V vedski literaturi zasledimo veliko spoštovanje do žensk. Žena je imela glavno besedo pri hišnih opravilih; narekovala je služinčadi in skrbela za koordinacijo v hiši. S trendom otroških porok se je odnos do nje začel spreminjati. Dekleta so postala učenke svojih partnerjev. Zaradi mladosti in neizkušenosti so se jim dogajali spodrsljaji in njihove tašče so to začele izrabljati s preveliko avtoriteto in kazanjem svoje moči. Ženska je postala podložnica svojemu možu, on je bil tisti, ki jo je vodil skozi življenje. Zanimiva je analogija učitelja z ženinom.

Za žensko je postala poroka nadomestek upanajane, ki je bila namenjena samo moškim. Tako kot se je moški v procesu učenja preselil v učiteljevo hišo, se je ženska po poroki preselila v možovo in kot je imel učitelj pravico kaznovati svojega učenca v primeru njegove neposlušnosti, je ta pravica prav tako pripadla ženinu v odnosu s svojo nevesto. (Altekar 1995)

Take vrste miselnost zasledimo tudi v krščanstvu.

Izvorna poročna ceremonija narekuje ženski naj ljubi in uboga svojega moža do svoje smrti, medtem, ko mora moški žensko ljubiti in skrbeti zanjo (Altekar 1995). Ta obred lahko razumemo kot naravno posledico Pavlovih pisem, v katerih je mož vodja žene tako kot je Jezus vodja Cerkve.

Vedska literatura je odnos med ženo in možem videla kot komplementaren.

>> Moški je samo polovica in ni popoln dokler ni združen z ženo in dokler z njo nima otrok.<< (Altekar 1995: 95)

Smisel hindujske poroke je rast in razvoj tako ženina kot neveste in s tem neposredno ohranitev in napredek družbe s prokreacijo otrok in pravilnim izobraževanjem.

11.1. Materinstvo

Matridevo bhava - Naj bo tvoja mati tvoj bog. (Taittiriya Upanishade)

V hinduizmu materinstvo pomeni največjo slavo žensk. Ženska ni objekt poželenja, ampak mati, voditeljica. Zakon brez materinstva ni popoln. Ženske so največje konzervatorke kulture. Predane so domu. Samo s tem, da obstajajo, so misijonarke civilizacij. S svojo neizmerno kapaciteto po samožrtvovanju so voditeljice ahimse.²¹

(S. Radhakrishnan –Podpredsednik Indije leta 1953)

Materinstvo je smatrano za eno največjih vrednot v hinduizmu. Sin matere ne sme nikoli zapustiti, četudi jo izloči družba. Po očetovi smrti je njegova naloga skrb za mater.

²¹ Ahimsa je koncept nenasilja do vseh živih bitij.

12. POLOŽAJ VDOVE

Položaj vdove je nemalokrat dober pokazatelj odnosa družbe do žensk. Tako Dubois navaja: >>Vdove v družbi uživajo manjše spoštovanje kot ostale ženske,; in če so po možnosti še brez otrok, jih celotna družba zaničuje.<< (Dubois 1999: 398)

12.1. Sati

Skozi prazgodovino je prevladovalo mišljenje, da so potrebe in samo življenje umrlega v naslednjem svetu enake kot v tem življenju, zato naj bi bila dolžnost še živih svojcev, da zadovoljijo potrebe umrlega. To je pripeljalo do običaja sežiganja najbližjih svojcev. Po tej teoriji naj bi se zažgalo tako moškega kot žensko, vendar je moški izrabil svojo superiornost v družbi, ker se ni bil pripravljen odpovedati temu življenju zaradi umrle žene. Navada je obveljala samo za vdove. Zakaj je prišlo do diskontinuitete v vedskem obdobju, lahko samo ugibamo. Eden možnih odgovorov bi lahko bil, da so se Arijci zavedli barbarstva tega obreda, drug bolj verjeten pa omenja zavedanje Arijcev, da so v Indiji v manjšini in bi pobitje žensk lahko onemogočilo njihovo prevlado na Indijskem področju. Sati ni bil omenjen v nobeni literaturi vse do četrtega stoletja pred našim štetjem, ko v Mahabharati zasledimo njegov koncept skozi zgodbo o Madri²². Še vedno se ne pojavi kot verska zahteva. V začetku petega stoletja je praksa spet postala popularna. Nekateri pisci smrtitev prakso odobravajo, vendar pa kot prvo alternativo po moževi smrti, ženski predlagajo askezo.

Praksa se je sprva največ uveljavljala v bojevniških razredih. Zažig vdove naj bi predstavljal najbolj gloriozno žrtvovanje. Satiju je bila prilagojena tudi teorija karme. Po tej teoriji je nemogoče ponovno srečanje dveh ljudi v naslednjem življenju, saj naj bi imela vsak svojo karmo, ki jih vodi na različne destinacije. Sati je izjema v tej teoriji. Ženino samožrtvovanje naj bi uničilo vse moževe grehe in ga povzdignilo v nebesa. Tam bi za vedno živel s svojo ženo. (Altekar 1995)

Še posebej je bila navada razširjena v Kašmirju, kjer so se v kraljevskih družinah zažigale tudi konkubine.

²² Madra je želela umreti po smrti svojega moža ne glede na prepričevanje svetih mož o njeni nespametnosti.

Kot smo že povedali je bila praksa razširjena med kšatrijami in posebej ni bila priporočena brahmanom, vendar pa so jo ti okoli leta 1000 prevzeli kot svojo. Niso odobraval kšatrijske posebnosti, zato so tekste, ki so to neodobravali priredili sebi v prid, češ, da je bilo to mišljeno zgolj za trenutno neprisebnost vdov, sati pa mora biti odraz popolnega zavedanja.

Sati je obdržal status prepoznane, vendar še vedno izbirne prakse. S prihodom štirinajstega stoletja se je praksa začela širiti, vendar pa je uradna procedura opisana šele po sedemnajstem stoletju v tekstih Nirnayasindu in Dharmasindhu. Sati naj bi bil objekt največjega čaščenja, zato so obred vedno spremljali glasbeniki. Žensko so okopali, nato pa je na svoje spolovilo dala cel poročni blišč. S seboj je nesla kurkumo, zrcalo in panove liste, ki naj bi predstavljali poročni blišč. Ponavadi je ves nakit podarila svojim bižnjim, ti pa so ga tretirali kot svetega. Nato se je poslovila. Če je bila vdova le ena, so jo sežgali na istem prostoru kot moža, drugače pa je na ta prostor legla moževa najljubša vdova. V primeru smrti moža na bojišču je bil ta postopek onemogočen, zato so vdovo zažgali skupaj z moževim turbanom ali čevlji.

Ženske so si sredi ognjenih plamenov dostikrat premislile in da ne bi skakale iz ognja, je bil prostor za kremiranje v primeru satija vedno dosti globlji, če pa se jim je že uspelo izogniti sežigu, sta jih družba in družina izločili .

Šele v začetku devetnajstega stoletja leta 1829 je Lord William Bentick označil sati kot nelegalen v britanski Indiji .

Reuters še leta 1987 poroča o prisilnem satiju.

Roop Kanwar iz vasi Diwrala je bila prisiljena iti na grmado kljub njenem nasprotovanju. Želela je pobegniti, a so bili leseni hlodi naloženi vse do njenega vratu. Njeni kriki po pomoči so bili preplavljeni z recitacijo mantre Gayatri²³. Čeprav so sosedi trdili, da je bila stara osemnajst let, je poročilo šole kazalo sedemnajst. (www.Dalistan.org)

V primeru, da se vdova ni odločila za sati, so ji ostale tri možnosti. Lahko je ostala vdova celo življenje, se ponovno poročila ali pa se je odločila za niyogo.

²³ Mantra Gayatri je vrhovna mantra hinduizma. Je nepersonalna. Pripisujejo ji čudežno moč.
Om Bhur bhuvah Suvah Tat Savitur Varenyam Bhargo Devasya Dhimahi DhiYo Yo Nah Pracodayat.

12. 2. Niyoga

Niyoga je običaj, poznan v mnogih civilizacijah. Po smrti moža je dolžnost njegovega brata vzeti vdovo za ženo.

Med Judi je bila ponovna poroka z moževim bratom avtomatska in zanjo ni bilo potrebnih nobenih ceremonij. Podlago za to najdemo v Stari zavezi.

(Altekar 1995)

Vzroki za to navado so v sami ideji ženske kot lastnine, ki po poroki pripada moževi družini. Če je ženska postala vdova in je bila brez potomcev, je bila skrb brata njenega moža zagotoviti moško potomstvo, to funkcijo pa je opravljal tudi v primeru neplodnosti svojega brata.

Praksa niyoge je izginila okoli leta 600 n. št., skupaj z njo pa tudi ponovno poročanje vdov, ki je bilo prej odobreno. Ohranilo se je ponovno poročanje otroških vdov, vendar samo do leta 1000.

Poglejmo si posledice teh prepovedi. Otroške vdove so se velikokrat iz obupa raje odločile za sati, druge so postale konkubine. Hindujska družba je skozi stoletja le še bolj zavračala ponovno poroko. Celibat naj bi bil prvina, ki kaže čisto predanost bogu, pozabili so, da obstaja razlika med prostovoljnim in vsiljenim celibatom.

12. 3. Striženje las

Pomen prakse je narediti izgled vdove v harmoniji z idealom odpovedovanja. Tako kot je bilo v navadi pri menihih in nunah britje glave, je bilo to mišljeno tudi za vdove.

Vdova naj bi žalovala vse do svoje smrti. Tudi s svojim izgledom. Glavo naj si brije enkrat mesečno, naj ne žveči betla, naj se ne krasi z nakitom, namesto barvnih sarijev naj nosi bele in naj se ne udeležuje ceremonij kot sta upanajana in poroka.

(Bois 1995)

Ta proces naj bi uničil lepoto obraza, s tem pa omogočal zavarovanje pred neželjeno pozornostjo s strani okolice. Praksa je postala zaželena okoli leta 1200 n. št., sprva je verjetno veljala zgolj za brahmane, kasneje pa se je razširila na celotno populacijo. Ohranila se je vse do konca prejšnjega stoletja, vendar jo manjšina spoštuje še danes.

13 . ZAŽIGANJE NEVEST

Praksa je skoraj vedno direktna posledica uveljavitve dote. Če starši neveste do dogovorjenega roka ne plačajo vsote, ki je bila dogovorjena že pred poroko, je nevesta ponavadi kot rezultat neplačila zažgana živa.

Vsako leto naj bi zaradi tega umrlo vsaj pet tisoč žensk in samo nekaj morilcev plača za svoje dejanje.

V zadnjem času pojavi satija in umorov zaradi dote polnijo vrstice v medijih ne samo v Indiji, temveč po celem svetu. To je povzročilo osredotočenost na ženska vprašanja. Diskusija naznanja, da ženska vprašanja niso samo problem hindujk in hinduizma. mediji označujejo Indijo kot nevarno področje. Če je verjeti statistiki iz Študije Hindujci proti zlorabi žensk, ki je bila prikazana na drugi mednarodni konferenci s temo Zažiganje vdov in umori zaradi dote v Indiji, potem so ZDA pred Indijo po številu ženskih umorov. Ženskih umorov v ZDA, povzročenih znotraj družinskega kroga, je po statistiki petnajst na leto, če vzamemo vzorec en milijon. V Pakistanu jih je v istem vzorcu 6,44, v Indiji pa 6,25. Primaren vzrok je prekomerna potreba po nadzoru in pohlepu in ne religijski in kulturni faktor. Indija je nedavno sprejela zakon, da so možje in svojci po njihovi strani krivi, dokler se jim ne dokaže nasprotno, če se smrt ženske zgodi v prvem letu zakona. Od takrat je odstotek umorjenih žensk padel kar za polovico.

(Hinduism Today 1997)

14. SPLOŠNI ODNOS DO ŽENSK - NAMESTO ZAKLJUČKA

V prejšnjih poglavjih smo pregledali različne strani in aktivnosti ženskega življenja v Indiji. Zdaj naj bi nekako razumeli odnos do njih, vendar se pojavita dve ključni težavi. Status žensk in odnos do njih je variral različno med obdobji, prav tako pa so težave tudi z viri. V isti provinci pridemo večkrat do popolnoma nasprotnih podatkov o statusu žensk. Medtem, ko ena šola žensko časti kot božji dar, istočasno druga zahteva, da se je treba žensk izogibati. Tu tudi ne gre izključevati, da manjka mnenje povprečnega človeka, ki je ujet med ta dva ekstremistična tabora.

Indijska ženska nastopa v vsakdanjem življenju zgolj kot obris lika idealne ženske zapisanega v hindujskih tekstih. Njena čustva niso pomembna, njeno mnenje tudi ne, pomembne so zgolj njej pripisane dolžnosti.

Ali je kdo vprašal ženske kaj si mislijo o tem?

Nekaj jih je, ki so glasno poudarile, da je treba upoštevati tudi njihovo mnenje in narediti korak k enakopravnosti, večina pa jih je nezavedno vpeta v vero, brez razumskih pomislekov. Ne sprašujejo se zakaj je življenje tako kot je, temveč ga sprejemajo kot danega z namenom. Njihov vsakdanjik ni poln stresov in strahu pred negotovostjo prihodnosti, njihovo življenje je že vnaprej opredeljeno. So zgolj družbeni konstrukt. Večina jih je zadovoljna s svojim življenjem in ga ne bi spremenile za evropskega. Ne želijo si sprememb, saj mora biti tako kot je. Verjamejo, da jih bo v naslednjem življenju čakalo nekaj boljšega.

Na drugi strani imamo katoliško žensko zahoda, ki je enakopravna z moškim. Vsak dan opravlja svoje delo, služi svoj denar. Njena prihodnost je negotova, saj je pri tridesetih še vedno samska, delovno pogodbo ima zgolj za določen čas, v primeru nosečnosti pa bo odpuščena. Če že ima otroke, ti večino časa preživljajo brez nje in svojih sorodnikov.

Oba primera sta skrajnosti.

Danes imajo hindujke v večjih mestih zelo odprte možnosti izobraževanja, večina jih je zaposlenih, pojavljajo pa se tudi poroke zaradi ljubezni. Na vaseh je drugače. Tam še vedno vladajo nespremenjeni zakoni.

Hinduizem ne smemo gledati zgolj z očmi Evropejca, temveč se mu moramo poskušati približati brez prevelikih predsodkov. Vse ima svoje razloge, še posebej na tako

magičnem mestu kot je Indija. Vnaprej dogovorjene poroke predstavljajo možnost preživetja tako velike populacije kot so hindujci. Predstavljajo ekonomski faktor.

Verjetje v karmo in reinkarnacijo jim omogoča preživetje v težkih trenutkih. Vsak dan je enak pa vendarle dosti bolj miren kot dan povprečnega zahodnjaka.

Indijske ženske nikakor ne gre povezovati z žensko Zahoda. V Indiji je vera del vsakdana, vse življenje je usmerjeno okrog hindujskega verovanja, vsako delo, ki se opravlja, se opravlja za Boga.

V samem konceptu hinduizma je ženska čaščena tako v obliki ženskih božanstev, kot v vlogi matere. Skrb za dom in družino ne pomeni prikrajšanja, temveč dragocenost. Tako v svetih tekstih najdemo ode ženskam. Drugo je praksa. V praksi so zatirane, zaničevane, nespoštovane. Vedno, ko se pojavi vera, ji sledi religija. To ustvarimo ljudje in zato vsakdanjih praks ne gre pripisovati hinduizmu, temveč voditeljem, ki ga zastopajo.

Četudi za vse te prakse okrivimo hinduizem, je treba upoštevati določena dejstva.

Na Zahodu je vera sekularna, tako v naših vsakdanjkih ni prisotnega razmišljanja o Bogu, kaj šele darovanje in upoštevanje navodil. Ljudje mislimo, da smo sami sebi gospodar, nočemo verjeti v nevidne niti, ki nas vodijo v življenju. Tako polni samih sebe pa ne znamo odgovoriti na najbolj enostavno vprašanje: >> Kdo sem jaz? <<

Ne razumemo kako lahko nekdo celo življenje posveti upoštevanju navodil iz svetih tekstov, kaj šele takšnih, ki so drugačna od naših socializacijskih norm. Na taka prepričanja takoj gledamo s predsodki. Tudi na Zahodu obstajajo ortodoksni krščanski verniki. Ko očitajo Indiji, da ženska ni svobodna, naj ne pozabijo, da je Sveti Peter v Bibliji zapisal, da ženske ne morejo biti voditeljice in ne smejo imeti govorov v Cerkvi. Zato katoliki nikoli ne bodo imeli duhovnic.

Helen Ellerbe, raziskovalka in javna govornica ugotavlja, da je položaj ženske na nizkem nivoju v krščanstvu. Tomaž Akvinski je v trinajstem stoletju zapisal, da je Bog naredil napako, ko je ustvaril žensko. Luteranci so v diskusijah ugotavljali ali so ženske sploh človeška bitja. Ortodoksni kristjani so ženske krivili za vse grehe. V biblijskih apokripnih najdemo zapis, da je pojav ženske označil začetek vseh grehov in zaradi žensk moramo vsi umreti. Tu je še zažiganje tako imenovanih čarovnic s strani ortodoksnih kristjanov. Že v drugem stoletju je Sveti Klemen iz Aleksandrije zapisal, da mora vsaka ženska s seboj nositi sramoto, že s samo mislijo, da je ženska. (Ellerbe 1995)

Evropocentrizem nas je pripeljal do tega, da smo se začeli vmešavati v druge kulture, da si drznemo soditi v tujem imenu, spreminjati verovanje in prepričanje drugih.

Meje mojega jezika so meje mojega sveta pravijo, torej, najprej se je treba naučiti jezika drugih kultur, jih izkusiti fizično, treba se jim je popolnoma odpreti. Sprejeti drugačnost kot del enakosti.

Šele to omogoči uvid v tisto skrivnost, ki je bila poprej tako oddaljena od našega razuma. Indijska hindujka je po merilih Zahoda vsekakor v podrejenem položaju z moškim. Skoraj onemogočeno ji je šolanje, čeprav formalno dostopno vsem, poroči se brez svoje privolitve, preseli brez svoje želje, včasih je zaradi smrti svojega moža tudi sama prisiljena v smrt. Tak položaj ne predstavlja nobene enakopravnosti z moškim, ki je deležen šolanja, usmerjen v poklic, ki ga določa njegova kasta, ima ženo, ki je sto odstotno predana njemu in njuni družini. V primeru njene smrti si lahko izgradi novo družino, najde "novo gospodinjo".

V primerjavi z moškim delom hinduizma, pri ženskah kasta ne šteje dosti. Resda imajo ženske višjih kast veliko več možnosti izobraževanja, a vseeno ostaja njihov najgloblji pomen skrb za dom in družino, ta dom in to družino, ki si jo ni izbrala sama s svojim srcem, temveč so namesto nje izbirali starši.

Zapovedano ji je ljubiti svojega moža ter mu služiti tudi če to pomeni lastno smrt.

Roditi mora moškega potomca, čeprav sama na to ne more vplivati.

Obstajajo izjeme. Kot smo videli v prejšnjih poglavjih, ženske aktivno sodelujejo tudi v javnem življenju. Tako so imele pomembno vlogo v ženskih reformah, indijskemu nacionalnemu gibanju za osamosvojitve Indije. V urbanih hindujskih predelih najdemo vedno večji odstotek žensk z akademskimi poklici, dokončano visoko izobrazbo. To so ženske, ki uresničujejo svoje sanje in želje. Po Indiji se ustanavljajo organizacije, ki se borijo za izboljšanje položaja žensk.

Sofija, ena izmed mnogih prečudovitih bitij, ki so prišla na mojo pot takole opisuje spremembe v Maharastri:

>> Današnja mladina si upa mnogo več. Dekleta ne nosijo sarijev, kadijo cigarete, imajo fanta, čeprav niso poročene (op.a.: moški naj bi se poročil samo z žensko, ki je neomadeževana), kastne razlike se počasi brišejo. Tudi šolstvo je za vse otroke zastonj.

Ženske se izobražujejo, hodijo na univerze. Položaj ženske je mnogo boljši. <<(Padmin dnevnik 2001)

Indija se v določenih primerih približuje Evropi pa vendarle je še vedno tako drugačna. Manjšina žensk se bori za enakopravnost, a vendarle jih velika večina živi v ruralnih predelih. Svoje življenje sprejemajo takšnega kot je, z vsemi neprijetnostmi. Zaupajo svojemu Bogu in pravilom, ki naj bi jih postavil zanje. Ni vsakdanjih stresov in pritiskov s strani družbe, kot, da bi se ustavil čas .

Moja hipoteza o podrejenem položaju hindujk v primerjavi z moškimi je na podlagi znanstvenih virov potrjena, ampak upoštevajmo naslednje:

Indijske ženske se bodo same odločile ali želijo spremeniti svoje življenje, mi lahko samo opazujemo in jim stojimo ob strani kakorkoli se že odločijo.

15. VIRI IN LITERATURA

- Abhedananda, S.** (2000) *Life beyond Death: A critical Study of Spiritualism*. Calcutta: Ramakrisna Vedanta Math
- Altekar, A. S.** (1995) *The position of women in Hindu civilization*. New Delhi: Motilal Banarsidass
- Bagal, J. C.** (1964) *Sarala Devi Chaudhurani, Sahitza Sadhak Charitmala*. No.99, Calcutta: Banghiza Sahitza Parishad
- Barthes, R.** (1988) *Mythologies*. New York: Noonday
- Bhaskarananda, S.** (1998) *The essentials of Hinduism*. Chennai: Sri Ramakrisna Math
- Bhattacharjee, A.** (1992) Public culture *The habit of ex-nomination: nation, woman and the Indian immigrant bourgeois*. Vol 5. No.1.
- Bučar, B., Šabič, Z., Brglez, M.** (2000) Navodila za pisanje- *Seminarske naloge in diplomatska dela*. Ljubljana: FDV
- Bumiller, E.** (1991) *May you be the Mother of a hundred Sons*. New Delhi: Penguin Books
- Chatterjee, P.** (1989) *The Nationalist Resolution of the Women's Question in Sangari & Vaid*
- Chatterjee.P.** *Oh you Hindu awake*.
www.dalistan.org/journal/politics/awake/awake6.html (15.3.2002)
- Dubois, A. J. A.** (1999) *Hindu Manners, Customs and Ceremonies*. New Delhi: Rupa&Co.
- Chaturvedi, B. K.** (brez letnice) *Customs, Fasts and festivals of India*. New Delhi: Goodwill publishing House
- Darian, S. G.** (2001) *The Ganges in Myth and History*. New Delhi: Motilal Banarsidass Publishers
- Ellerbe, H.** (1995) *The Dark side of Christian History*. New York: Morningstar Books
- Forbes, G.** (2000) *Women in modern India*. New Delhi: Cambridge University Press
- Ghosh, L.** (1928) " *Mahila Rashtriya Sangha*". Banglar Katha: Ashwin
- Gramsci, A.** (1976-1978) *Escritos Políticos*. Lisboa: Seara Nova
- Gross, R. L.** (2001) *The Sadhus of India*. New Delhi: Rawat Publications
- Guha, R.** (1982) *Subaltern Studies*. 7 vols. New Delhi: Oxford University Press

- Harding, E. U.** (1998) *Kali: The Black Goddess of Dakshineswar*. New Delhi: Motilal Banarsidass Publishers
- Henderson, J. L. in drugi** (2001) *The Myths of Death, Rebirth and Resurrection*. New Delhi: New Age Books
- Hinduism Today** <http://www.hinduismtoday.com/1997/9/>
- Indian correspondent.** *The Position of Women II*. Common Cause (9.5. 1919)
- Jarić, N.** (ur.) (1990) *Bhagavad Gita kakva jeste*. Rijeka: Bhaktivedanta Book Trust Garuda
- Lady Tata** (1927) “ An address delivered by Lady Tata to the battle Creek College, USA (29. 11. 1927), A book of remembrance
- Leslie, J.** (ur.) (1991) *Roles and Rituals for Hindu Women*. London: Pinter Publishers
- Mahajan, V. D.** (1994) *Modern Indian History*. New Delhi: S. Chand & Co.
- Mayo, K.** (1927) *Mother India*. New York: Harcourt Brace
- Mani, L.** (1989) *Contentious traditions: The Debate on sati in colonial India*. New Delhi: Kali for Women
- Mathur, Y. B.** (1979) *Women's education in India 1813-1966*. Bombay: Asia Publishing
 “The mahakali Pathshala,” *The statesman* (February 3, 1985)
- Mazumdar, S.** (1989) *Memoirs of an Indian Woman*, New York: M. E. Sharpe
- Mill, J.** (1968) *The history of british India*. New York: Chelsea House
- Mukhyananda, S.** (brez letnice) *Om Gayatri and Sandhya*. Madras: Sri Ramakrishna Math
- (1993) Nationalist Thought and the Colonial World: A Derivative Discourse**, Minneapolis, University of Minnesota Press
- Nicholson, M.** (1995) *Mahatma Ghandi*. Celje: Mohorjeva družba
- Nurullah, S., Naik, J.P.** (1943) *History of education in India: During the british period*. Bombay: Macmillan
- Rai, A. S.** (1989) *Electronic Bulletin Boards and the Construction of a Diasporic Hindu Identity*. *Diaspora* 4(1)
- Raychaudhuri, T.** (1988) *Europe reconsidered*. New Delhi: Oxford University Press
- Said, E. W.** (1996) *Orientalizem: Zahodnjaški pogledi na Orient*. Ljubljana: ISH

- Sarkar, S.** (1985) *The Women's Question in Nineteenth Century Bengal*. Bombay: Women's University
- Sirtori, V.** (ur.) (1995) *Dizionario dell induizmo*. Milano: Avallardi
- Spivak, G. in ostali** (1990) *Criticism, Feminism, and the Institution. The Postcolonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*. New York: Routledge
- Spivak, G.** (1987) *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*. New York: Methuen
- Srinivas, M. N.** (1991) *India: Social structure* New Delhi: Hindustan publishing Corporation
- Swahananda, S.** (brez letnice) *Hindu simbology and other essays*. Chennai: Sri Ramakrisna Math
- Škafar, V.** (ur.) (1998) *Verstva, sekte in novodobna gibanja*. Celje: Mohorjeva družba
- (1974) Toward Equality**. *Report of the Committee on the Status of Women in India*. New Delhi: Government of India Ministry of Education and Social Welfare
- Vidyasagar, I.** (1976) *Marriage of Hindu Widows*. Calcutta: K.P. Bagchi and Co.

16. PO ZAKLJUČKU

Hvaležna sem življenju, da mi je omogočilo doživeti tako magično skrivnost kot je Indija. Tisti, ki je ne doživi, nikoli ne bo izvedel kje je skrita moč, ki poganja večtisočletni hinduizem naprej s tako silo. Kje je moč, ki daje voljo do življenja vsem pretepenim ženskam, na milijone beračom, invalidom, sirotam.

Skriva se v nečemu, kar se ne da opisati z besedami, izvija se izven okvirjev razuma, a vendarle vem, da obstaja. Izkusila sem jo na lastni koži. En sam pogled iz oči v oči z ubogo žensko, ki sem jo srečala na cesti, mi je povedal vse.

Ne glede na vse slabo kar se ji dogaja v življenju, to sprejema le kot del maye, iluzije. Bistvo je v Njemu, Njej, tisti energiji, ki prežema cel svet, kakorkoli jo že hočete poimenovati in tega se zaveda. Breme ni na njenih rokah, poskusila bo delati kakorkoli dobro bo lahko, a vendarle je na koncu vse volja Tistega. Lahko se ustavi, neha obremenjevati in upa na najboljše. Ali smo tega sposobni tudi mi, Evropejci, polni ega, ki Indijo poimenujemo tretji svet?

17. ZAHVALA

Zahvalila bi se rada materi Indiji, ki me je sprejela k sebi. Vsem angelom, ki so me spremljali na mojem šestmesečnem potovanju po Indiji, ki so me rešili iz vseh skrbi in težav na moji poti, Hvaležna sem, da je v moje življenje vstopil Pierre, ena izmed mojih dopolnitev. Z njim sem se lahko pogovarjala o vseh svojih travmah in kompleksih, ki sem jih doživljala na svoji poti in preko njegovega igranja indijskih svetih pesmi sem res vstopila v svet hinduizma in bila sprejeta kot del družine. Hvaležna sem za vsako lekcijo, ki sem jo dobila na svoji poti. Hvaležna sem Varanasiju in reki Ganges, da sta mi omogočila razumeti, da je smrt samo del življenja, po toliko bolečine ob smrti mojih najbližjih ravno v tem obdobju. Hvaležna sem Ganešu, duhovniku iz Chidambarama, ki mi je zaupal in razložil toliko nejasnosti v zvezi s hinduizmom in življenjem na splošno. Iz vsega srca sem hvaležna svoji mami, ki mi stoji ob strani tudi kadar me ne razume in verjame vame, takrat, ko to najbolj potrebujem.

Hvaležna sem vsem živim bitjem, ki sem jih srečala in jih še vedno srečujem na svoji poti, od vsakega sem se nekaj naučila in prav vsak me je izoblikoval. Še vedno se učim, učim sprejemanja.

Hvaležna sem usodi, da je v moje življenje pripeljala Ramesha Balzekarja, pred katerim sem padla na kolena in v trenutku vedela, da sem našla angela, ki me bo vodil. Hvala ti Ramesh, pokazal si mi, da je vse volja Njega, da se lahko sprostim tako v žalosti kot v veselju, tako v sreči kot nesreči. Vse pride z razlogom. Z razlogom, ki ga ne bomo nikoli spoznali. Poskušamo lahko le zaupati svojemu srcu. To nas ne bo nikoli razočaralo.

Om nama shivaya

18. PRILOGE

Priloga A: Transkript pogovora z Ganešom

POGOVOR Z GANEŠOM

Kraj pogovora: Čidambaram (Tamilnadu), Indija

Datum pogovora: 5. 3. 2002

Vrsta intervjuva: usmerjen intervju

Čas pogovora: 60 minut

Spraševalec: Staša Gomboc (P)

*Pogovoru je prisostval tudi prijatelj, s katerim se potovala, zato sta v pogovor vključeni tudi dve njegovi vprašanji, označeni s S.

Intervjuvanec: Ganeš, duhovnik v Nataraja templju- Čidambaram, pripadnik brahmanske podkaste dikšitar (G)

Sprehajamo se ob vodnjaku znotraj templja in Ganeš začne govoriti.

G: Gremo k vodnjaku, zajamemo vodo in to vodo damo kralju. Poglej, temu se reče gangrena. On se gre okopat, da bi se očistil bolezni. Potem se je pridružil ostalim. Res bogata voda. Vsakih petdeset let jo očistimo, napravimo destilacijo

P: Vsakih petdeset let?

G: Da, vsakih petdeset let, sedaj še vedno nismo končali. Ceremonijo z ognjem smo naredili 23.8. 2001. Naredili smo več kot polovico. To je več kot delo. To je razlog, da sem tako zaposlen. Naša skupina ima osem članov. Mi organiziramo, prej smo čistili kuhinjo. Temu se ne reče samo delo, ampak dobro delo. Mi nosimo odgovornost, mi se srečujemo s pomembnimi osebami, ki nam darujejo denar. Ne pričakujemo, da bomo dobili kaj od tega denarja, mi samo opravljamo svojo službo.

P: Kako se je začelo? Kakšna je zgodba o tem kralju?

G: Njegovo ime je bilo Hirenya Brahmachakravrnja. Imel pa je gangreno, zato je zapustil palačo. Odraščal je skupaj s psi. Ko so bili psi žejni, so šli piti vodo v tempeljski vodnjak. To vodo so dali kralju. Ko je kralj spil to vodo, mu je gangrena začela izginjati, ko pa se je okopal v njem, je gangrena popolnoma izginila. Kralj se je vrnil v palačo in opravil mnogo daritev, namenjenih Šivi.

Voda prihaja iz neznanega vrelnca v podzemlju. Vsi častijo vodo, ljudje prihajajo in jo zajemajo. Zelo pomemben je prvi dan lune. Takrat pridejo bogovi in se okopajo v vodnjaku, takrat je festival vode. Na ta dan se okopa več kot sto duhovnikov.

Včasih sem se tu okopal vsak dan.

Ceremonija ob rojstvu otroka

G: Prvi dan po rojstvu otroka opravimo obred. Podarimo en liter pijače iz padla vsem Ali veš kaj je to?

P: Ne.

G: To je listje, preden iz njega dobimo riž.

G: Torej, vsakemu podarimo to pijačo in damo denar vsem našim sorodnikom. Deset dni po rojstvu poteka drug obred. Ta dan je za otroka narejena astrološka karta. Ob enem letu starosti poteka obred prebadanja ušes. Pri petih ali šestih letih opravimo obred vrvic. Otroku najprej dobi samo tri vrvice okoli trupa. To pomeni začetek koncentracije. Takrat se začnemo učiti sanskrt in od tistega dne naprej opravljamo jutranjo, opoldansko in večerno koncentracijo. To je nekaj podobnega meditaciji. Sedimo na miru, sveti pepel si namažemo na šestnajst različnih mest na telesu za čiščenje krvi, potem pijemo sveto vodo, recitiramo mantrе in molimo za sonce. Energijo dobimo od sonca in jo dajemo soncu. To počnemo vsak dan.

Po poroki lahko postaneš duhovnik. Samo poročeni moški so lahko duhovniki. V tem templju so duhovniki enakopravni ne glede na starost. Ne obstaja višja in nižja pozicija duhovnika, vsi imajo enak položaj. Naj kot primer navedem svojo družino. Oče kaznuje sina in sin kaznuje očeta. Oba imata enako moč v templju.

Poroka

G: Ko ima fant približno šest let, se poroči z dekletom, vendar živita ločeno. Ko ima on dvajset let in ona osemnajst, začneta s spolnim življenjem.

P: Koliko je star fant?

G: Ponavadi med pet in sedem let, da, zelo zgodnja poroka, ampak jaz sem se poročil precej pozno. Šele pri devetindvajsetih, ker sem prej študiral. Med študijem nisem imel želje po poroki, ko pa sem s študijem končal, sem želel častiti Šivo, zato sem se moral poročiti.

Poroka vedno poteka znotraj iste kaste. Nikoli ne vzamemo ženske iz druge kaste in nikoli je ne poročimo v drugo kasto. V naši podkasti je samo sto družin, zato nisem imel izbire. Starši so naročili astrološko karto za ujemanje.

Po treh mesecih nastopi poročna ceremonija, ki traja pet dni. V teh dneh je veliko obveznosti. Sto družin skupaj kosi in večerja pet dni.

P: Torej se ponavadi poročate pri sedmih letih?

G: Ponavadi, a ne vedno. Včasih ženska ne more plačati dote. Pri nas ni principa dote, potrebno je plačati samo dva tisoč rupij. Imamo moškega, imamo žensko, potem ni težav. V drugih kastah je dota mnogo večja. V naši kasti ni težav, saj ni principa dote.

P: Kaj je to dota?

G: Nevestina družina plača ženinovi dva tisoč rupij, ampak v drugih kastah je mnogo dražje.

P: ...v primeru, da imajo hčer?

G: Da, dota velja samo za ženske.

G: Pred poroko obstaja zaroka. Najprej preverimo astrološko ujemanje in to uredimo. Ko nastopijo dolžnosti, nastopi spolno življenje. V tej petdnevni ceremoniji nevesta vsak dan obiskuje ženino družino. Vsak večer se vrača domov.

Na primer, da se moški poroči pri devetnajstih. Takrat jih njegova žena šteje le petnajst, a vseeno sta poročena. Z njo mu ni dovoljeno govoriti in živita ločeno. Vsak dan obiskuje ženino hišo in se vrača domov. Jaz sem imel srečo, ker je hiša moje žene poleg naše hiše. Videla sva se, a nisva govorila. Pri mojem bratu je drugače. Poročen je in govori s svojo ženo, to pa zato, ker smo bližnji sorodniki. Ona je hči mojega strica. Kljub temu, da med seboj govorita, živita ločeno. To je izjema, ponavadi zakonca med seboj ne govorita do polnoletnosti. Z nastopom polnoletnosti so na vrsti otroci. Ko je ženska v šestem mesecu nosečnosti, se izvede ceremonija zapestnic in v osmem mesecu nosečnosti naredimo ceremojio z ognjem za otroka. S tem damo energijo otroku.

P: Ali ženska sodeluje pri tej ceremoniji?

G: Sedi poleg mene, a ceremonijo izvajam jaz. Dotika se me, s tem pa mi daje energijo. Imamo veliko, veliko obveznosti..

P: Ali uporabljate kakšno kontracepcijo kot je na primer kondom?

G: Da, včasih, moja žena je imela operacijo.

P: Kakšno?

G: Izgubila je hčer. Jaz bi rad povečal mojo kasto. V preteklosti je bilo tri tisoč ljudi, sedaj nas je samo tristo dvaintrideset. Jaz nam nisem pomagal. Sem prvi sin. Starši moje žene imajo šest deklic. Jaz imam tri otroke. Najstarejša hči je stara deset let, mlajša osem, sin pa jih šteje šest. Najstarejša hči veliko pomaga moji tašči. Ko sem bil mlad, do dvanajstega leta sem živel pri starih starših. Pri trinajstih sem se preselil k staršem. To se dogaja tudi pri mojih otrocih. Moja najstarejša hči živi pri babici. Moji otroci odraščajo z njihovimi starimi starši.

P: Zakaj?

G: Tako si želijo, nočejo živeti doma. Mlajša hči in sin spita pri meni, najstarejša pa noče. Zelo imajo radi stare starše. Najstarejša hči vsak dan prihaja domov in obeduje z nami (naše hiše so zelo blizu) pa saj ni pomembno, tako in tako sem jo že zaročil.

P: Ali mi lahko to malo bolj podobno razložite?

G: Zaročena je z dečkom, ki je v bližnjem sorodstvu z našo družino. Moj sin še ni zaročen. Pustil mu bom, da si sam izbere ženo. To prepuščam njemu.

P: Torej punčki ste vi izbrali moža, sin pa si ženo lahko sam izbere?

G: Da, ko konča šolanje. Oprosti, prosim moli za moje otroke, še posebej za mojega sina. Potrebujem še enega Ganeša, še enega takega moškega kot sem jaz.

P: Potrebujete še nekoga, ki vam bo podoben?

G: Verjetno bo to moj sin, ker je moja kri. Rad bi dobro vzgojil svojega sina. Nimam nobenega pomočnika. Nihče v družini ni diplomiral, ne moj oče ne sestra ne brat. Tudi moji prijatelji niso.

P: Ali vaši otroci obiskujejo državno ali privatno šolo?

G: Obiskujejo državno šolo.

P: Ali ne obiskujejo privatne sanskrt šole?

G: Ta se začne po ceremoniji vrvic. Jaz sem se učil sanskrt pri desetih učiteljih celih dvajset let. Samo deset let sem študiral v državni šoli.

P: Če se ne motim to ne velja za vse duhovnike. Nekateri znajo samo tempeljski sanskrt?

G: V templju se učimo samo Ved, ponavadi znajo samo agamo za mudre v akciji, ampak ta tempelj je drugačen. Vse mantre recitiramo v sanskrtu.

P: Nekaj dni nazaj sem govorila z enim izmed tvojih prijateljev v templju in povedal mi je, da ni končal vseh tečajev sanskrta. Naučil se je samo tempeljski sanskrt.

G: Počakaj, počakaj to je drugače. To je posebna šola. To se učimo sedem let. Razdeljeni smo na dve skupini. Obstaja ločitev na štiri skupine. To imenujemo gotra. Gotra označuje potomce saduja. Moja gotra se imenuje Viswami tragotra. Viswami pomeni svetnik, tako kot so bili Rišiji. Ali veš kdo so bili Rišiji?

P: Da.

P: Ali ta ločitev obstaja znotraj templja?

G: Da, dve sutri, sto družin, štiri smeri.

P: Kaj je to sutra?

G: Je neke vrste razmejitev in pot.

P: Ampak tukaj so štiri smeri?

G: Da, zaradi poročanja. Ne želimo se poročati z brati ali sestrami. Iščemo drugo družino. Sute omogočajo, da lažje najdemo svoje partnerje.

Spolno življenje

G: Ko ženska dopolni osemnajst let, prvič spolno občujemo.

P: Ali imate pred tem kakšen poseben obred?

G: Tisti dan naredimo zjutraj in zvečer obred z ognjem.

P: Torej že vnaprej veste, da boste tisti dan prvič spolno občevali?

G: Da, najprej naredimo večerjo. Ko sva z ženo na postelji, morava recitirati mantre, dati dano-prosiva za moč. To se imenuje bala dana. Jaz moram dati nekaj denarja mojemu zetu, žena pa mojim staršem. Po tem obredu naju zaklenejo v sobo. Pred sobo pojejo svete pesmi. Zelo zanimivo.

Kastni sistem

G: Obstaja veliko kast. Mi smo bramani, spadamo v kasto dikšitarjev. Adžanga imajo drugačne kaste. Nekateri imajo na čelu dva križa, nekateri simbol Višnuja. Veliko različnih simbolov. Veliko razmejitev, veliko kast.

P: Ali te lahko izločijo iz kaste, če ne upoštevaš pravil?

G: To je zelo dobro vprašanje. Včasih to naredimo, ampak zelo redko. Ko te izključijo, si popolnoma ločen od vseh. Nihče ne govori s tvojo družino. To se je zgodilo nekomu dve ali tri leta nazaj. Sedaj ima prepoved obiskovanja notranjega svetišča.

P: Zakaj?

G: Ni mogel najti ženske znotraj naše kaste, zato je poročil žensko iz bramanske kaste. Ni mu več dovoljeno častiti Šivo v templju.

P: Ker se ni poročil s pravo žensko? Pa saj je ona tudi bramanka...

G: Da, vendar ni iz kaste dikšitarjev.

P: Torej tudi znotraj bramanske kaste ni mešanja?

G: Da. Naša kasta je zelo posebna. Veš, v starih časih je bil ta tempelj gozd. Znotraj gozda je bil majhen tempelj. Bil je naravni lingam in Parvati. Po Pantačaliju in Andwiagrabadu, tema svetnikoma, so ljudje najbolj hvaležni;... Pantačali pomeni telo kače, Andwiagrabada pa noge tigra. No torej ta dva svetnika sta prišla sem in dolgo meditirala. Šiva se je pojavil iz lingama in ju vprašal kaj hočeta. Rekel je, da jima bo izpolnil dve želji. Prvi je rekel: >> Prosim, daj mi noge tigra in telo kače. Preden so čebele vzele med iz cveta, sva ta med ponudila tebi.<< Tako se je odločil, ker ima tiger dobro oko, kača pa dobro telo. Šiva mu je to podaril. Drugi je prosil: >>Želim si videti tvoj srečni ples!<< Šiva mu ni mogel ustreči. Vztrajal je. Šiva je pripeljal tri tisoč duhovnikov-2999 duhovnikov iz neba in sebe. Prišli so s konjenico. Svetnika sta štela. Manjkal je eden duhovnik, bilo jih je dva tisoč devetsto devetindevetdeset. To sta povedala Šivi in ta jim je rekel naj štejeta še enkrat. To sta ponovila večkrat, a vedno je eden manjkal. Šiva jim je rekel: >> Štejta tudi mene. Jaz sem vključil vaju, vidva pa morata mene.<< Od takrat naprej sledimo Šivi. Mi blagoslovljamo Šivo in Šiva blagoslavlja nas. Bog je kakor ogledalo, mi dobimo nazaj refleksijo.

P: Kako razlagate druge kaste? Vi ste prišli iz neba, drugi pa...

G: Ne vem, Bog je ustvaril ta svet. Poznam zgodbo o Subramanji. Hindujce je ustvaril Šiva, Zahodnjake pa Subramanja. Ali poznaš to zgodbo?

P: Ne, prosim povejte mi jo.

G: Subramanja vas je ustvaril, ker ste beli. Nekoč je prodajalec sadja Narata, podaril mango Šivi. Narata je tisti, ki vedno ustvarja konfuzijo, vendar je njegov namen osrečiti vse ljudi. Če je neka družina srečna, mu to ni všeč. Ustvari težave, vendar jih ljudje vedno rešijo in postanejo bolj srečni.

Torej, nekega dne se je Narata hotel poigrati s Šivo. Šiva je kot vedno že vnaprej to vedel. Narata je prišel in podaril mango šivi. Šiva manganja ni hotel pojesti, zato ga je dal

Parvati. Parvati ga je dala svojim otrokoma, Ganešu in Subramanji. Povedala jima je, da ga morata razdeliti. Narata je rekel, da mango ni dobro razdeliti, saj tako izgubi vso duhovnost. Nastala je konfuzija, oba otroka sta hotela pojesti mango. Naredili so tekmovanje. Šiva je rekel, da bo mango dobil tisti, ki bo prvi obkrožil svet. Subramanja se je takoj podal na pot s svojim petelinom, Ganeš, bistra glava, pa se je vprašal: >> Kaj je to svet, kaj so to starši? Starši so svet. << Obkrožil je svoja starša in dobil mango. Subramanja se je vrnil in hotel svoj mango. Ganeš ga je zbadal. Subramanja je bil zelo jezen na svojega očeta, zato se je začel tepsti z njim. Zapustil je dom in se odločil, da bo ustvaril svoj svet. Takrat je ustvaril belce.

G: Veš toliko kast, toliko stvari, na primer jaz mislim, da ta tempelj ni bil skonstruiran, ampak ustvarjen. Tega se ne da skonstruirati, to je ustvaril Šiva.

P: Cel svet je ustvaril Šiva?

G: Južno-indijski Šiva je univerzalen bog.

P: Kaj pa severno-indijski?

G: Južno-indijski je univerzalen, Bog je eden, je ustvarjalec, operater in uničevalec. Vse je Šiva. Brama, Višnu, Rudra, vsi so nastali iz Šive. V lingamu je trimurti in boginja. Spodaj Brama, na sredini Višnu in zgoraj Rudra, ampak vse skupaj je Šiva.

P: Zakaj ste rekli južno-indijski in ne severno-indijski?

G: V severni Indiji ni Šive. Obstaja himna v jeziku tamil : >> Tenad (Južna Indija) Šivane potri (Šiva bog). << Za celotno južno Indijo je Šiva glavni bog.

P: Kaj pa Kailaš?

G: Kailaš je njegov prostor, Čidambaram pa je zemeljski Kailaš. Čidambaram pomeni Nyana kasa- zavest vesolja. Čit pomeni zavest, ambaram pa vesolje. Obstaja pet elementov: zrak, zemlja, ogenj, voda in eter. Tiruvanamalai je ogenj, Čančibaram je zemlja, Kolerasti je zrak, Tiruvanakaval voda in Čidambaram eter. Džotir lingam je drug.

P: Kaj je to džotir lingam?

G: Džotir lingam je poseben tempelj. So posebna mesta kamor romajo hindujci.

P: Ali vi ne hodite tja?

G: Želim si iti tja. Večkrat sem se že namenil. Vse pride ob pravem času. Včasih me celo povabijo naj grem z njimi, ampak sem zelo zaposlen. Kadar grem na taka mesta, ne grem sam. S seboj vzamem moje učence, prijatelje. Najmanj sedem, osem ljudi.

P: In ko greste, greste s taksijem?

G: Ne, gremo z vlakom.

P: Malo prej sva se pogovarjala s prijateljem, da še nikoli nisva videla nobenega duhovnika na vlaku.

G: Vedno smo posebej, ne smejo se nas dotikati.

P: Včeraj ste rekli, da vi teh pravil ne upoštevate...

G: Jaz osebno ne, zame so vsi ljudje Šiva, Šiva je vse in v vseh. Vse pride z razlogom in vse je popolno tako sreča kot žalost. Sreča prinese žalost in žalost prinese srečo. Življenje je kot kolo, ne razmišljaj o preteklosti niti o prihodnosti. Sreče in hvaležnosti ne bomo pozabili. Če si želimo nekaj v prihodnosti, uporabimo blagoslov Boga in bomo uspeli. Če imamo zaupanje in predanost, boma zlahka naredili vse. Če imamo želje, bo ob pravem času prišel pravi zasuk. Če nekaj zares potrebujemo, bo prišlo samo od sebe. Dobra načela, kajne? Šiva me je naučil tega. Imam tudi svojo meditacijo. Bodi srečen in poskušaj osrečiti druge. Vedno moli za blagostanje vseh. V svetu mora vladati mir, da sta lahko braman in krava zadovoljna. Trenutno bramani niso zadovoljni in ljudje ubijajo krave. Uničujejo. To je del obdobja kali juga. To obdobje je najbolj uničujoče in več kot polovica tega obdobja je že za nami. Prosim razumi, vse pride z razlogom, vse je tako kot mora biti. Vsaka sekunda pomeni novo življenje, ali razumeš?

P: Da

G: Om nama šivaja, Šiva ustvarja vse, Om nama šivaja. Moramo biti v tišini, ni nam potrebno govoriti. Trenutno nismo najbolj srečni, prava sreča še čaka na nas.

P: Ali tudi vaša žena meditira?

G: Ne.

P: Ali meditirajo samo moški?

G: Že včeraj sva govorila o tem. Prosim ugasni diktafon...

(Za deset minut sem ugasnila diktafon in Ganeš mi je govoril o stvareh, za katere ne želi, da so objavljene.)

Karma

G: Naše rojstvo je povezava s preteklostjo. Za vse dobro in slabo kar smo naredili v prejšnjem življenju tukaj čaka plačilo. Naše življenje je že vnaprej določeno in temu ne moremo ubežati. S tem mislim tudi to kar delava danes, že vnaprej je bilo določeno. Tega

ne moremo spremeniti, spreminja lahko samo Šiva. Danes izgubiš sto rupij, če si predan mogoče samo deset, ampak moramo videti slabo karmo. Kar smo začeli v prejšnjih življenjih, moramo zaključiti v temu. Nato gremo v mokšo. O mokši sem ti že govoril, pomeni konec ponovnih rojstev.

P: Konec samsare...

G: Konec. Vsi prihajamo iz istega mesta in vsi gremo nazaj na isto mesto. Razlika je samo v poti. Povedal sem ti že, da pet prstov nikoli ni enakih. Za temi prsti stojijo različni ljudje, različni okusi. To imenujemo Loka binam ruči. Loka pomeni svet, binam pomeni mir in ruči pomeni okus. Različni ljudje, različni okusi.

Najprej se rodimo v travi, nato kot morske živali, kasneje kot ptiči. Po ptičih smo drevesa, po drevesih živali, nato krave, ljudje, hudiči, po hudičih kot nebesni bogovi, nato gremo k Šivi. Obdobje človeka je zelo srečno obdobje. Če pravilno posvečamo in se koncentriramo na Šivo, ne potrebujemo naslednjega življenja. Odrešitev sledi nemudoma. Moja kasta je že tako in tako kasta nebesnih bogov. Na koncu našo kasta čaka mokša. Kaj sem naredil v prejšnjem življenju res ne vem. Moral sem imeti dobre karme, da sem se rodil v to kasto dikšitarjev. Dikšitarji so tudi v drugih mestih, ampak niso taki kot mi. Ceremonijo z ognjem delajo že dolgo časa, zato jim ljudje podarijo naziv dikšitar, vendar ta naziv obdržijo samo tri generacije.

P: Kaj pomeni ta ceremonija z ognjem?

G: Imenuje se agni hotra. Vsak dan se opravi ta ceremonija za blagostanje sveta.

P: Ali to izvajate doma?

G: Da. Če nekdo to počne celo življenje, bo družina obdržala naziv dikšitarja tri generacije. Naslednjim trem generacijam tega ne bo treba početi.

P: Ali bo vaš sim moral delati to ceremonijo?

G: Ne in tudi mojemu vnuku ne bo treba. To bo moral početi spet potomec iz tretje generacije. Za nas to ne velja. Mi smo rojeni v to kaste in zato obdržimo naziv. Po poroki postanemo duhovniki. Poslušaj, moje ime je Ganeš, pri treh letih sem dobil naziv Sat Čit Ananda Ganeša, pri šestih Sat Čit Ananda Ganeša Dikšitar. Ganeš je bilo ime mojemu dedku. Ponavadi vnuk dobi ime po dedku. Ime mojega dedka je bilo Sat Čit Ananda Dikšitar. Dokler nisem dopolnil šest let, so me klicali Ganeš. Po ceremoniji treh vrvic sem dobil sarmo. Sarma pomeni Sat Čit Ananda Ganeša. Dve imeni za vsako osebo. Po

ceremoniji šestih vrvic sem postal Sat Čit Ananda Ganeša Dikšitar. Sedaj imam vse pravice kaste dikšitar.

P: Vse pravice?

G: Da, po poroki dikšitar pomeni, da se te nihče ne sme dotikati, samo mi se lahko dotikamo njih. Ali poznaš Džagat Guru Šankara Čarija?

P: Ne.

G: On je indijski ministrski predsednik, pa tudi njemu ni dovoljeno iti v notranje svetišče. V obdobju kraljevske dinastije se je ministrski predsednik imenoval Anogoret. Moški, ki izvaja ta dan ceremonijo predstavlja Šivo. Ta človek je podelil ministrskemu predsedniku naziv kralja. To je nekakšna obljuba, iniciacija, obred sprejetja, vsak od nas ima svoje pravice.

P: Kaj pa ženske?

G: Ženske po poroki postanejo hišne duhovnice, če postanejo vdove, se ne morejo ponovno poročiti.

P: Pa moški?

G: Moški se lahko. Zakaj ima ovca kratek rep in slon dolgega, zakaj je bog ustvaril tako? Ugani. Ne moreš. Ovca je majhna in ne potrebuje velikega repa, slon pa je velik in ga potrebuje. Vse pride vedno z razlogom. Moj dedek je imel tri žene. Zakaj? Ker sem se jaz hotel roditi. Če se ne bi trikrat poročil, danes mene ne bi bilo tu.

G: Žensko moramo spoštovati. Ženska je zelo pomembna. Bu Mata, mata Devi, Šiva izvira iz Parašakti. Paramešvara je ustvaril Bramo, Višnuja in Rudro.

P: Te zgodbe ne poznam. Ali mi jo lahko poveste?

G: Buma Devi je ženska, boginja, ki nas lahko popelje v podzemlje. Zemlja je Buma Devi. To je načelo. Ženska lahko naredi vse. Včasih so nedotakljive, v obdobju menstruacije jim ni dovoljen vstop v hišo. Ker imajo slabo energijo, jim je prepovedan tudi vstop v tempelj.

P: Kje pa so ta čas?

G: Pri hiši. Poleg je majhna soba, v katero mi ne gremo nikoli. V tem obdobju se je ne dotikamo in tudi perilo peremo posebej. Mene menstruacija ne moti, vendar moram izven hiše to pravilo upoštevati. To je moja dolžnost.

G: Povedal sem ti že, da je moje načelo vse je drugačno. Nič ne ustreza vsem ljudem. Včasih ljudje drugačnost sprejemajo, včasih ne. Ker ne morejo. Vse je svetost, pomembna je koncentracija. Mogoče je Bog človek, ti na to gledaš ločeno, jaz to vidim kot eno. Boginja je tudi ženska, živi v templju, mi jo častimo, ne smemo se je dotikati. Povej mi razliko med Bogom in človekom., jaz je ne vidim. Tudi boginja je ženska, ima menstruacijo, živi v templju. Kje je razlika. Vi ljudje vsi mislite, da je Bog eno in človek drugo. Jaz jih vidim kot eno. Ali razumeš?

P: Da.

G: To je izum. Bog je ogledalo, človek pa kot vrana. Vrana vidi samo z enim očesom. Ljudje gledajo samo z enim očesom, morali pa bi z obema. S pravim gledanjem lahko vidimo duhovnost, lahko postanemo duhovni. Če gledam Nataradžo, ne vidim kipca. Včasih pridejo do mene ljudje in sprašujejo po kipcu Nataradže. Ne odgovorim jim. On ni kipec, on je Nataradža. Prosim ne sprašujte me kje je kipec, ampak kje je Nataradža. Mogoče vidiš kipec, ampak potem ne vidiš Nataradže. Tudi s prijatelji se pregovarjamo, ker niso popolnoma predani in delajo napake. To je višja filozofija in v tem trenutku tega niso sposobni razumeti. Rad se pogovarjam z Indijci pa tudi z Zahodnjaki. Ti me ponavadi najprej ne razumejo. Po določenem času mi jih večina zaupa. Na začetku ne želijo imeti na čelu pepela in kurkume, nato pa jim razložim, da je vse njihova izbira. Če bodo imeli to na čelu, bodo spoštovani.

P: Kaj pomeni pepel na čelu?

G: Bela brava prihaja iz kravjeka, ki po ceremoniji z ognjem postane prah, turmerik pa prihaja od drevesa, je rdeč prah.

P: Ali ima kašen simboličen pomen?

G: Bela barva predstavlja Šivo, rdeča pa Parvati. Spominja nas na to, da bomo vsi nekoč samo pepel. Ko umremo, s seboj ne moremo vzeti ničesar iz zemlje, zato prosim, uživaj v dajanju drugim.

P: Kakšen pomen pa ima rumena barva?

G: Pomeni duhovnost, šakti, Šiva šakti, energijo. Dajati energijo, jo ohranjati, varovati. Uporabljamo tudi sandalovino. Če si jezen, te umiri.

P: Kaj pa ponujanje banane in kokosa Šivi?

G: Bog ne prosi za nič. Če hočemo končati našo slabo karmo, moramo ponujati hrano Šivi. Kokos, banana, oreščki prinašajo duhovnost, srečo. Vedno ponujamo bogato hrano, dišave, cvetje. Potem naše življenje lepo diši. Ponujamo to kar imamo najrajši ljudje. Na primer, mandlji ti dajo moč in če jih boš ponudil Bogu, bo tudi on dobil moč in tako bodo postali močnejši vsi ljudje. Vse to stane veliko, vendar vedno dobiš nazaj deset odstotkov več kot si ponudil. Ljudje temu ne verjamejo, mislijo, da izgubiš veliko denarja.

P: Hvala za pogovor.

G: Om nama šivaja.

P: Om nama šivaja.

Opombe k pogovoru:

Z Ganešom sem se pogovarjala na vrhu gopurama, enega od štirih visokih stolpov, ki povezujejo tempelj. Sprva sem imela nekaj težav z razumevanjem njegove angleščine, vendar mi je dosti pomagalo, da sem v času pogovora v Indiji bila že štiri mesece.

V Čidambaramu sem preživela dva tedna. Ganeša sem spoznala naključno ali pa mi je bilo usojeno, ko sem prvič vstopila v tempelj Nataradža. Z njim sem preživela vse dni, spoznala sem njegovo družino, prijatelje. Omogočil mi je tudi pogled v prostore templja, ki so dovoljeni samo duhovnikom. Bil je eden redkih, ki so o ženskih zadevah govorili tako odprto.